

Forslag til lov om særlig udbetaling til børnefamilier i 1986.

(Fremsat 2/10 85. Første behandling 10/10 85. Betænkning 16/10 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-9

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Forespørgsel nr. F 1:

Forespørgsel til justitsministeren, finansministeren, økonomiministeren og ministeren for offentlige arbejder:

»Hvilke konsekvenser agter ministrene at drage af beretningen fra kommissionsdomstolen vedrørende post- og telegrafvæsenet?«

Af Maisted (FD).

(Forespørgslen anmeldt 2/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/10 85).

Sammen med denne sag foretoges den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

8) Forespørgsel nr. F 7:

Forespørgsel til justitsministeren, finansministeren, økonomiministeren og ministeren for offentlige arbejder:

»Hvilke konsekvenser agter ministrene at drage af beretningen fra kommissionsdomstolen vedrørende post- og telegrafvæsenet?«

Af Ole Espersen (S), Hagen Hagensen (KF), Svend Erik Hovmand (V), Nør Christensen (CD) og Kofod-Svendsen (KrF).

(Forespørgslen anmeldt 10/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/10 85).

Formanden:

Jeg giver ordet til hr. Maisted som forespørger til forespørgsel nr. F 1.

Begrundelse

Maisted (FD):

Jeg vil selvfølgelig først og fremmest sige tak for, at folketinget virkelig tager denne sag alvorligt; det kan jeg se af, at man har stillet en ligelydende forespørgsel, efter at jeg har indleveret forespørgsel nr. F 1.

Når jeg mener, det er væsentligt, at vi får diskuteret kommissionsdomstolens redegørelse, hænger det selvfølgelig sammen med det elementære, at der mangler en placering af ansvar. Det er jo et klassisk eksempel på organisationernes tyranni og det politiske systems magtesløshed over for de offentlige institutioner, hvor politikerne blot opkræver skat kritikløst i et tempo, der passer de offentlige institutioner.

Der er i denne kommissionsberetning påpeget uendelig mange fejl: en svag styring af både produktion og arbejdsforhold, et milliardforbrug ved oprettelse af postterminalen, kineserier ved postterminalen og det helt fantastiske, at man vil undskylde ministrene med, at de ikke har siddet tilstrækkelig længe i stolen til at kunne varetage deres embede på en fornuftig måde. Ligeledes er det klart belyst, at man har overtrådt grundlovens § 46, stk. 2, om bevilling. Jeg vil her gerne citere § 46, stk. 2., der lyder:

»Ingen udgift må afholdes uden hjemmel i den af folketinget vedtagne finanslov eller i en af folketinget vedtaget tillægsbevillingslov eller midlertidig bevillingslov.«

Gang på gang belyser kommissionsdomstolen dette problem, at post- og telegrafvæsenet altså via ministeren får efterbevillinger af midler, altså har brugt pengene, før man fik en bevilling; det vil sige en klar overskridelse af grundlovens § 46.

Derfor kommer et særligt lønningssystem, som lønnings- og budgetdepartementet anser for at være på kanten af, hvad man kan tillade sig med hensyn til tjenestemandsløven.

[Maisted]

Det er derfor, jeg har rejst forespørgslen – og det forstår jeg også gælder de andre forespørgere – til fire ministre. Jeg håber, ministrene vil bekræfte det klare, at der her er en overskridelse af grundlovens § 46, stk. 2. Når kommissionsdomstolen, som består af en række venlige mennesker, ikke vil placere et ansvar, anser jeg det for meget væsentligt, at folketinget tager sig sammen og placerer eller anmoder regeringen om at placere et ansvar hos disse ansvarlige personer for grundlovsbruddet.

Formanden:

Ordføreren for forespørgerne vedrørende forespørgsel nr. F 7, hr. Ole Espersen, har ordet.

Begrundelse

Ole Espersen (S):

De partier, der står bag denne forespørgsel, har naturligvis alle ønsket en debat om beretningen fra kommissionsdomstolen. For vores vedkommende bebudede vi det allerede under afslutningsdebatten her i foråret i folketinget.

Vi synes nok, at beretningen klart har den største værdi i sin nytte for den fremtidige styring ikke blot af post- og telegrafvæsenet, men også af andre lignende virksomheder, det være sig lønstyring, budgetstyring, driftstyring osv., og vi hører gerne, hvilke overvejelser regeringen har gjort sig i den forbindelse. Måske kan det ske sideløbende med den undersøgelse og de kommende overvejelser vedrørende den beretning, som byretspræsident Bitsch kommer med, også om nogle bevillingsmæssige problemer.

Men naturligvis er vi også interesseret i at høre regeringens kommentarer til kommissionens vurdering af hele forløbet fra 1972 til 1982, herunder kommissionens vurdering af skyld og ansvar.

Jeg vil her i øvrigt indskrænke mig til at takke kommissionen for et overordentlig stort og dygtigt gennemført arbejde. Det kunne vel have været fristende at nøjes med at se fremad og lade være med at foretage den meget dybtgående kulegravning af fortiden, men en gang imellem kan et grundigt kendskab til forhistorie være nyttigt, også når man skal tilrettelægge fremtiden. Det kan også være rimeligt, at problemer, der i

længere tid og med rette har givet anledning til offentlighedens undren, virkelig undersøges og belyses.

Kommissionsdomstolen har, synes vi, på fornem vis givet os disse muligheder. Vi vil gerne takke medlemmerne, højesteretsdommer Henning Funch Jensen, overpræsident Zeuthen og professor Anders Ølgaard, for arbejdet, men også både offentlighedens repræsentant, advokat Karoly Nemeth, og sekretæren, Torsten Hesselbjerg. Alle har gjort, synes vi, et særdeles grundigt stykke arbejde.

Besvarelse

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Lad mig indledningsvis fastslå det beklagelige i, at vi nu i folketinget igen skal stå over for en sag, som viser, at der i forbindelse med administrationen af store offentlige midler er sket betydelige fejl og forsømmelser – og det er der.

Ligesom i dagpengesagen, som vi drøftede i folketinget i november sidste år, kan der rejses tvivl om, hvorvidt de offentlige myndigheder har levet op til de krav, som samfundet med rette må stille med hensyn til overholdelsen af regler og til en økonomisk forsvarlig forvaltning.

Der er afgivet en meget udførlig redegørelse i kommissionsdomstolens beretning, og jeg deler helt den opfattelse, hr. Ole Espersen netop har tilkendegivet, nemlig at der er udført et meget stort arbejde af kommissionsdomstolen og af alle, der har medvirket. Det er et grundigt arbejde, der er foretaget, og det har også resulteret i en effektiv belysning.

Denne udførlige redegørelse om, hvordan bevillingssager er blevet behandlet i centraladministrationen, kan man kun sige er egnet til at svække den tillid, som vi her i folketinget må have til, at de oplysninger, vi får, er rigtige og fuldstændige. Jeg synes, det fremgår meget klart af beretningen, at en sådan svækkelse er en følge af sager som denne.

Når forespørgslerne også er rettet til mig, har jeg forstået det sådan, at det er det mere statsretlige spørgsmål om eventuelt ansvar for ministre, som man ønsker mine udtalelser om i debatten.

For så vidt angår øvrige aspekter i sagen, derunder spørgsmålet om de implicerede tjenestemænd, vil ministeren for offentlige arbejder senere afgive en redegørelse.

[Justitsministeren]

Som det fremgår af beretningen, omfatter sagen en lang række ministre for forskellige ressortområder. Hvad angår det eventuelle retlige ansvar for disse ministre, vil jeg gerne henvise til den udtalelse, jeg fremkom med i forbindelse med forespørgselsdebatten den 8. november 1984 i anledning af dagpengesagen.

Jeg udtalte dengang – og det må jeg naturligvis fastholde – at jeg ikke finder at burde udtale mig om, hvorvidt der kan eller bør gøres et retligt ansvar gældende over for en eller flere af de ministre, der er omtalt i kommissionsdomstolens beretning.

Baggrunden herfor er, at det i den statsretlige litteratur og i overensstemmelse med parlamentariske grundprincipper antages, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folketingsret. Jeg finder det derfor rigtigst ikke at fremkomme med udtalelser om dette spørgsmål og vil indskrænke mig til at omtale de regler, som folketingsret må tage stilling til ved behandling af spørgsmålet om et eventuelt ministeransvar.

Reglen om ministeransvar findes i ministeransvarlighedsloven fra 1964. Ansvarret præciseres i § 5, hvor det fastslås, at en minister straffes, hvis han forsætligt eller af grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller hans stillings beskaffenhed. Også afgivelse af urigtige eller vildledende oplysninger af væsentlig betydning for folketingsrets bedømmelse af en sag kan straffes efter denne bestemmelse. En minister kan således efter § 5 straffes for sine egne handlinger eller undladelser, såfremt han herved forsætligt eller ved grov uagtsomhed har overtrådt en embedspligt.

Hvad der imidlertid formentlig har størst praktisk betydning, ikke mindst i denne sag, er spørgsmålet om, hvorvidt en minister er ansvarlig for fejl begået af underordnede. Om dette spørgsmål er det i lovens § 3 fastsat, at en minister kan blive gjort ansvarlig for en underordnetes strafbare handling eller undladelse, hvis han har undladt at skride ind, skønt han var vidende om, at den pågældende handling ville blive foretaget, og har undladt at søge dette hindret.

Ministeren kan endvidere blive gjort ansvarlig for en handling eller undladelse, hvormed han ikke var bekendt, hvis handlingen har været nødvendig eller et naturligt

middel til gennemførelse af en beslutning, for hvilken ministeren er ansvarlig, eller hvis han har fremmet handlingens udførelse ved ikke i rimeligt omfang at føre tilsyn eller fastsætte instrukser. Ansvarret varierer således efter sagernes art, ministeriets størrelse og organisatoriske forhold.

Straffen for overtrædelse af loven er hæfte eller bøde; dog kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i indtil to år. Ansvarret skal gøres gældende ved rigsretten, og tiltale rejses ved beslutning af folketingsret. Selv om rigsretssag ifølge grundlovens § 16 kan rejses af regeringen, er det som nævnt antaget og i overensstemmelse med parlamentariske principper, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folketingsret.

Ansvarret for overtrædelse af ministeransvarlighedsloven forældes normalt på fem år; fristen skal regnes fra det tidspunkt, hvor det strafbare forhold begås eller den strafbare undladelse ophører.

Selv om jeg ikke skal komme nærmere ind på en vurdering af de implicerede ministres ansvar – dette mener jeg det er folketingsrets opgave nærmere at bedømme – finder jeg imidlertid anledning til at komme nærmere ind på spørgsmålet om, hvornår det retlige ministeransvar indtræder.

Efter min opfattelse indtræder en ministers ansvar efter ministeransvarlighedsloven samtidig med, at ministeren tiltræder sit embede. Det betyder dog ikke, at en minister automatisk ifalder ansvar for begåede fejl ved funktionsperiodens begyndelse. Det er som nævnt i henhold til ministeransvarlighedsloven en yderligere betingelse for ansvar, at fejlen kan bebrejdes ministeren – eller sagt med lovens ord – at ministeren har handlet forsætligt eller groft uagtsomt. Det vil normalt være en forudsætning for, at disse subjektive betingelser kan være opfyldt, at ministeren praktisk set har haft den fornødne tid til og rimelig mulighed for at blive gjort bekendt med eller for sig selv at gøre sig tilstrækkelig bekendt med et sagsområde og den eller de sager, som giver anledning til, at der rejses spørgsmål om retligt ansvar for ministeren.

Det, der især har givet anledning til debat i pressen, synes at være, at kommissionsdomstolen i beretningen pag. 951 henviser til, at de pågældende ministre alene har haft en kort funktionsperiode. Kommissionsdomsto-

[Justitsministeren]

len følger til, at det efter sagens natur må kræve en vis længere funktionsperiode at opnå et sådant kendskab til forholdene i P&T, at det kan danne grundlag for selvstændige initiativer.

En gennemgang af kommissionsdomstolens beretning viser sagens overordentlig komplicerede og uoverskuelige karakter. Dette må sammenholdes med, at det gentagne gange i beretningen konstateres, at P&Ts information af de pågældende ministre har været til tider særdeles mangelfuld.

Kommissionsdomstolen har ikke i beretningen fundet anledning til, som jeg her har gjort det, at sondre mellem de objektive og de subjektive betingelser for strafansvar efter ministeransvarlighedsloven. Det skyldes formentlig, at domstolen i forhold til ministrene alene har haft til opgave at påvise eventuelle fejl og forsømmelser, således at folketingsret kan tage stilling til, om et retligt ansvar bør søges gennemført over for en eller flere af ministrene.

Kommissionsdomstolens fremhævelse af den forholdsvis korte funktionsperiode, ministrene har haft, må derfor antages at skulle forstås som en henvisning til, at de subjektive betingelser for at gøre ansvar gældende efter ministeransvarlighedsloven skal være opfyldt, hvilket forudsætter, at ministeren har haft den fornødne tid til og mulighed for at sætte sig ind i et sagsområde og den eller de sager, der giver anledning til at rejse spørgsmålet om retligt ansvar for ministeren. Men det ændrer intet i det, jeg sagde før, at en ministers ansvar indtræder straks ved tiltrædelsen af ministergerningen.

Til sidst føler jeg anledning til ligesom i dagpengesagen at fremhæve, at det almindelige straffeprocessuelle princip, hvorefter der alene rejses tiltale, når der er rimelig grund til at antage, at tiltalen vil føre til domfældelse, også efter min opfattelse bør anvendes i forhold til ministres ansvar for rig retten. Folketinget bør derfor alene rejse en rigsretssag, såfremt der er rimelig grund til at forvente, at tiltalen vil føre til domfældelse.

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Et punktum er rent fysisk en prik, som det ikke tager ret lang tid at få sat. Et punktum i overført betydning er afslutning – og det kan

godt tage lidt længere tid – afslutningen på en lang begivenhedsrække med mange svære problemer, med megen offentlig kritik og debat.

Indledningen til dette punktum, til denne afslutning, sker i og med denne debat, og jeg tror, det er i alle involveredes interesse, og det vil i videste forstand jo sige hele befolkningen, hvis afslutningsprocessen efter en eventuel behandling ud over debatten i dag vil kunne ske relativt hurtigt, således at vi netop kan få sat punktum for et meget omstridt, men også temmelig mørkt kapitel i den danske offentlige services historie.

Til denne afslutningsproces har folketingsret et overordentlig godt grundlag. Der foreligger, som allerede hr. Ole Espersen har fremhævet, et meget omfattende materiale fra kommissionsdomstolen. Det er ikke bare omfattende, det er også grundigt, og det er, så vidt jeg kan skønne, også meget dygtigt og fair i hele oplægget og behandlingen. Jeg tror derfor, at der for en eventuel yderligere behandling fra folketingsrets side er alt det på bordet, som behøves for at nå et endeligt, afsluttende resultat.

Regeringen kan give sin tilslutning til både de beskrivelser og de påtegninger af fejl, som kommissionsdomstolens beretning indeholder. I sin slutning indeholder beretningen også nogle konklusioner; justitsministeren har allerede talt om det juridiske forhold vedrørende ministeransvarligheden. Tilbage bliver i givet fald ansvarlighed for de involverede ledende embedsmænd. Herom drager kommissionsdomstolen sine konklusioner, og jeg skal overlade det til ordførerne, til partierne, til folketingsret at give til kende, i hvilken udstrækning folketingsret ønsker at tilslutte sig disse konklusioner, men det kan altså som sagt ske på et overordentlig vægtigt grundlag.

Der skal nu ikke herske tvivl om, at regeringen naturligvis ser med største alvor på den lange række af fejl, der er forekommet. Det må utvetydigt erklæres for klart uholdbart, at der på en række punkter er sket sådanne afvigelser fra rutiner og fra regler, at der har været sådanne huller i rapporteringsprocessen, som justitsministeren har omtalt det, at resultatet blev en for brugerne – alle borgerne er jo brugere af P&T's tjenester – helt uacceptabel situation, og at den også blev både beklagelig og belastende faktisk

[Ministeren for offentlige arbejder]

for alle denne store etats medarbejdere, også det store flertal af dem, som hele vejen igennem var samvittighedsfulde og helt ud ordholdende i enhver retning, mens det stod på i disse besværlige år, altså særlig i slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne.

Jeg vil altså gerne have sagt relativt kort, men markant og med understregning, at den nuværende regering selvfølgelig ikke ville ønske at tolerere forhold af lignende art uden at gribe utvetydigt ind.

Nu er det jo sådan, at intet er fuldkomment godt og intet er vel fuldkommen slet. Man kan nok finde en række forklaringer på nogle af de kædereaktioner, der indtrådte i de nævnte år, besværligheder, som har at gøre med omstilling til ny teknik, og som kendes også fra andre virksomheder, private såvel som offentlige. Meget af den nye teknik er i høj grad attråværdig; den hjælper i vidt omfang samfundet og de enkelte borgere til at få bedre forhold til arbejde under, få en bedre service. Men overgangsprocesser har nu ofte kastet grus i maskineriet, også i meget velorganiserede og også i mindre og altså nemmere overskuelige virksomheder, end der her er tale om.

Men efter det gamle ordsprog om én ulykke, der sjældent kommer alene, kom der altså en række kædereaktioner, en række selvforstærkende virkninger af slendrian, af fejltagelse, af dårlige aftaler, af mangel på overholdelse af aftaler. Og så fik vi det resultat, som en overgang så ud til at true et meget bærende led i den offentlige service – til skade for os alle, private såvel som den offentlige sektor og erhvervslivet.

Tilbagekuende mener jeg imidlertid, at det er berettiget at sige, at der i de år blev ført en slags bevis for en talemåde. Vi har ordsproget om, at undtagelser bekræfter regler, og at der næppe er regler uden undtagelser – og det er vel ikke forkert at uddrage, at undtagelserne ofte tjener til at fremhæve reglen, til at illuminere reglens indhold og eksistens.

Og jeg er altså så pragmatisk og ikke, føler jeg, overdrevent optimistisk, når jeg tillader mig at hævde, at det, der skete i de pågældende år, og som er så grundigt skildret, at jeg ikke her skal give mig til at give folketingsmedlemmerne eller ordførerne et resumé, for det kender folketingsmedlemmerne selv i den udstrækning, de har ønsket at ken-

de det, at disse begivenheder var en sådan undtagelse fra reglen og altså tjener til bekræftelse af reglen. Og reglen er den, at offentlig virksomhed i dette land normalt og gennemgående og næsten altid er af høj kvalitet, af høj karat, af en karat, som man i andre lande skuer hen til – det ved jeg fra mangfoldige drøftelser med kolleger i andre lande – sikkert uden at misunde os, men som man i hvert fald ville ønske man kunne opnå på samme måde.

Vi har ligeledes en meget fint udviklet samgang – på nudansk hedder det vist »joint venture« – men altså et tæt samarbejde mellem offentlig sektor og privat sektor. Og jeg har gennem 3 års gerning i mit nuværende job kunnet konstatere, at dér, hvor ikke blot P&T, men også den anden store etat, også de andre store, mellemstore og mindre helt eller delvis offentlige virksomheder fungerer, fungerer de godt. De fungerer i overensstemmelse med de lagte budgetter, de overholder tidsfrister, og de lever op til forventet kvalitet. Dette sker som sagt ofte i et tæt samarbejde med de mange fantasirige, dygtige og samvittighedsfulde private firmaer, der meget ofte, ja, næsten altid, er de egentlig udførende, når den offentlige sektor optræder f.eks. som bygherre eller anlægsmyndighed.

Dette er reglen. Denne regel gælder nu for tiden i disse år, og det er naturligvis enhver regerings forpligtelse i samarbejde med folketingsrådet at påse, at denne regel om høj standard virkelig fastholdes, helst aldrig har disse nævnte undtagelser.

Jeg føler i denne forbindelse, da det nu drejer sig om P&T og denne etats medarbejdere, trang til at rose medarbejderne i P&T, ledelsen, medarbejdere på alle planer, i alle byer, på de mange tusinde tjenestesteder og ude i gaderne og trappeopgangene og ude i marken bogstavelig talt og også deres organisationer for, at det er blevet evnet på relativt kort tid fra temmelig dyb fornedrelse at rejse sig på ny, at genvinde sin selvspekt som grundlag for at sætte sig i respekt hos andre, altså hos befolkningen. Og enten det er vore rødjakkede venner, eller det er medarbejdere bag skranker og i vogne og rundt omkring, kan de i dag på ny gå blandt deres kunder, blandt borgerne, med oprejst pande uden at behøve at høre på alt for mange skoser og vittigheder, og det synes jeg er godt gjort.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Vi ved fra historien – og mange af os ved det fra egen historie og egne personlige, familiemæssige, virksomhedsmæssige erfaringer – at det er meget svært, når man er kommet ned i skidtet så at sige, når man er blevet trykket til marken, da at rejse sig igen og opnå en høj standard på ny på relativt kort tid. Det gælder en person, og det gælder en nation, det gælder også en etat, en gruppe, at det er en svær opgave. Jeg synes, jeg vil benytte denne lejlighed, hvor måske for mit eget vedkommende et punktum sættes, til at sende denne hilsen til de mange medarbejdere i P&T om, at vi anerkender, at det er lykkedes for dem.

Det er naturligvis ikke den nuværende regerings, endda ministeren for offentlige arbejders fortjeneste, at det er gået sådan, og derfor adresseres anerkendelsen til dem, den vedrører, og dem, der fortjener den. Men jeg skal ikke undlade som fodnote at bemærke, at hvis det var gået anderledes, hvis det var gået sådan, at uhyrlighederne havde fortsat og standarden stadig havde været for lav, endda meget for lav, ja, så havde adressen naturligt og helt følgerigtigt alligevel været hos ministeren for offentlige arbejder og dermed hos regeringen.

Om den nuværende standard har jeg til ladt mig til medlemmerne at uddele et notat på en 5–6 sider. Jeg synes ikke, at det egnede sig til oplæsning; det ligger i medlemmernes bakker. Det omhandler dels postvæsenets kvalitet, herunder naturligvis ikke mindst regulariteten, det omhandler en sammenligning af den danske porto set i forhold til en række andre europæiske landes, og det omhandler produktivitetsstigningen i de senere år og det tilsvarende fald i forbruget af overarbejdstimer og overarbejdspenge.

Jeg tror, at medlemmerne vil finde, at dette er en beretning helt ajourført, up to date, som postetaten kan være tjent med, og som borgerne, kunderne, kan være tjent med. Der er en oplysning i notatet om, at Danmark ved en test foretaget af et uafhængigt tysk institut i begyndelsen af 1985 – og den blev foretaget uden vort vidende – i en sammenligning mellem 8 lande kom ind som en endog ualmindelig flot nr. 1, og jeg tør udtale, at det danske postvæsen har en standard, hvor præcision og regularitet er fuldt på højde med den, der i sin tid gjorde det danske postvæsen verdensberømt, og der er i hvert

fald ikke over tre lande, der præsterer en tilsvarende standard.

Hvorfor ser man så alligevel jævnlig læserbreve, som påstår det modsatte? Hvorfor får jeg så i min post jævnlig kritik af denne kvalitet, som jeg her tillader mig at betegne som værende af højeste karat? Det er ikke svært at forklare. Hvis vi holder os til almindelig brevpost – og det er jo kun en del af postvæsenets opgaver – så er der som gennemsnit i 10 måneder af året 3,5 millioner breve om dagen at fordele i dette land, og i december og januar måned er vi i nærheden af 5 millioner daglig. Og det vil sige – når vi nu ser bort fra jule- og nytårsperioden – at der er 1 pct. fejl, altså typisk forsinkelser, hvoraf langt de fleste igen kun er på et døgn, at 1 pct. af den samlede mængde ikke afleveres inden for døgnet efter, at den pågældende forsendelse er betroet postvæsenet, som målsætningen er. 1 pct. kan give anledning til 35.000 læserbreve eller andre indsigelser og klager. Så der skal kun tusindede af promiller til, for at der et par gange om ugen kan være nogle læserbreve i aviserne.

Jeg vil benytte lejligheden til at sige, at alle disse klager gør skam indtryk. Det er ikke regeringens målsætning at sige, at det er godt nok. Det er ikke godt nok, før det er perfekt. Det perfekte er noget, vi skal efterstræbe, og det er noget, postvæsenets ledelse, organisationerne, medarbejdernes organisationer og medarbejderne selv efterstræber. Vi kan dog imidlertid ikke gøre os håb om at komme op på en regularitet på 100 pct., men så længe den ligger bare nogle få procent under 100, er enhver klage, enhver reklamation velkommen. Jeg kan oplyse, at den bliver behandlet helt seriøst; fejkilderne bliver sporet for at undgå gentagelser. Så sker der nye typer fejl, desværre, den næste dag eller i næste uge, men vi er utrættelige i at søge at spore fejlene, og der er altså ikke tale om, at man lægger sig til hvile på nogle laurbær, eller at man synes, det er godt nok. Hvem er god nok? Hvornår er nogen god nok? Vi skal hele tiden stræbe efter at blive gode nok.

Til det omtalte notats bemærkninger om portoen skal jeg føje den oplysning, at det er regeringens hensigt, at brevportoen i 1986 ikke skal stige, og det vil jo altså sige, at den i resten af dette år og i løbet af 1986 vil få yderligere en god international placering såvel som en faldende realpris. Det er regerin-

[Ministeren for offentlige arbejder]

gens faste beslutning, at portoen eller postsatser i øvrigt ikke skal være et nyt skatobjekt for regeringen.

Derimod vil der til næste år ske nogle meget små stigninger på en række andre posttakster, især i de områder, hvor P&T opererer i konkurrence. Mange mennesker i den offentlige debat glemmer, at P&Ts monopol jo kun angår brevforsendelse, og at masser af andre tjenester alene på P-siden, f.eks. direct mail, pengetransporter og mange andre pakketransporter naturligvis, er ude i et konkurrencemarked, og sådan skal det også være. Denc kan vi naturligvis ikke risikere at pådrage os beskyldninger for, at vi subventionerer, at vi kunstigt holder sådanne tjenestegrene nede, som er i konkurrence, ved indtægt fra områder, hvor vi har et monopol. Noget sådant behøver man altså ikke at frygte.

Til gengæld for denne forsikring kan jeg så sige, at postvæsenet så vel som DSB og anden offentlig virksomhed har den forholdsordre at måtte konkurrere fuldt og helt ud. Det kan ikke være sådan, at offentlige virksomheder skal ligge underdrejet, ikke skal have ret til at benytte de konkurrencemetoder, som anden virksomhed har mulighed for. Det er klart i skatteydernes interesse, og i borgernes interesse i deres egenskab af forbrugere, at dér, hvor de betjenes af offentligt ansatte, af offentlige virksomheder, sker det for fuld udblæsning, således at man tager alle metoder i brug til at skærpe sig selv, til at klare sig, til at blive bedre til at betjene sine kunder godt, til at beskytte sit opland og sit gode regnskabsresultat.

Den omfattende beretning fra kommissionsdomstolen har, som dens opgave var, beskæftiget sig med fortiden. Jeg har i det her sagte, hovedsagelig for ikke at bruge gentagelsesmetoden, beskæftiget mig med den øjeblikkelige situation. Jeg går ud fra, at det yderligere er i folketingets og i befolkningens interesse også at få sagt nogle ting om fremtidens udvikling inden for P&Ts område. Og selv om man skal passe på, når det drejer sig om fremtiden, mener jeg mig her i stand til at sige, at tilsvarende kritisable forhold, som beretningen indeholder en række eksempler på, ikke vil gentage sig.

P&T yder i dag et positivt bidrag til statskassen, også når vi betragter postsiden af P&T isoleret. Der er, som det udleverede no-

tat viser, en betydeligt stigende produktivitet, regularitet og kvalitet. Der er et fortsat arbejde med en bedre tilrettelæggelse, med en ibrugtagning af moderne produktionsmetoder med forenkledte processer i et nært samarbejde med P&T, her P-personalets organisationer. Der er, må jeg stærkt understrege, en betydelig højere servicebevidsthed end tidligere.

Det giver sig udslag på en lang række områder. Posthusene vil i de kommende måneder og år ibrugtage noget, vi kalder alkasser eller servicekasser, således at har man flere ærinder på et posthus, så behøver man ikke stå i kø flere gange, men kan få det hele ekspederet ved den ene luge, man henvender sig til. Vi arbejder meget med udvikling af postkontorer i landsbykøbmandsforretninger for at styrke det nære samfund. Adgangen for handicappede til vore mange posthuse på lige fod med andre er ved at blive lettere i betydelig grad, helt naturligt ved nybygninger og ombygninger, men vi har også sat et meget omfattende og temmelig kostbart arbejde i gang for også dér, hvor der ikke i en overskuelig årrække skal ske ombygninger, at gøre tingene langt bedre for de handicappede, end vi hidtil har gjort. Vi lægger vægt på decentrale, altså lokalt bestemte åbningstider, og alt dette kan være eksempler på den overordentlig store servicebevidsthed, der i dag præger P&T.

Når jeg taler om, at det vil ikke ske igen, gælder det også de overtrædelser, som er omtalt i forbindelse med den vidtgående brug af tillægsbevillinger til dækning af overskridelser af statsbudgettet, af finanslovens bevillinger. I de år, som det her drejer sig om, tillod folketinget jo noget sådant gentagne gange i en række på hinanden følgende år og har vel derved overtaget, går jeg ud fra, ansvaret for, at noget sådant blev praktiseret. Når jeg tør sige, at det vil ikke gentage sig, er det, fordi noget sådant, efter at nettostyringsprincippet er indført som et led i regeringens moderniseringsbestræbelser, ikke vil være muligt. Nettostyringen medfører jo, at den pågældende etat eller virksomhed selv skal finde dækning for overskridelser på budgetterne, og dette giver naturligvis en meget skærpet omkostningsbevidsthed.

Jeg skal til sidst også sige om fremtiden, at når jeg læser beretningerne om mangelfuld information af skiftende ministre for offentli-

[Ministeren for offentlige arbejder]

ge arbejder, et emne, som justitsministeren har været inde på, så er jeg i stand til nu efter 3 år at erklære, at noget sådant findes ikke i dag. Der er altså ikke nogen mangel på dette område, men det er selvfølgelig en lidt negativ måde at sige det på, og jeg vil gerne sige det stærkere og mere positivt: der er en overordentlig tæt og grundig rapportering fra generaldirektoratets side, og jeg mener derfor at kunne sige, at skulle der være noget at klage over, er ansvaret i så fald helt klart placeret hos ministeren, dels fordi han har siddet der længe nok, dels fordi han altså er overordentlig velinformeret.

Jeg kunne godt tænke mig her at fortælle, at i nogle af vore nordiske broderlande – det gælder i hvert fald Sverige og Norge – har man mellem ministeren for offentlige arbejder, den stedlige trafik- eller kommunikationsminister, og generaldirektørerne for de to store etater styrelser, der er politisk udnævnt af de pågældende ministre, og de to generaldirektører i henholdsvis Sverige og Norge rapporterer til formanden for den respektive styrelse og altså slet ikke til ministeren.

Men det system, vi har her i landet, og som jeg ikke agter at stille noget forslag om at ændre på, fungerer for tiden – og i årene fremover, regner jeg med – nær det perfekte. P&T er i dag under en yderst kompetent og fuldt troværdig ledelse, og det er på denne baggrund, jeg har kunnet give dette indlæg til besvarelse af forespørgslen en meget optimistisk tone, men også, hvad jeg mener er realistiske oplysninger og realistiske forventninger.

Forhandling**Formanden:**

Forespørgeren vedrørende forespørgsel nr. F 1, hr. Maisted, har ordet.

Maisted (FD):

Jeg takker selvfølgelig for ministrenes svar, og jeg må sige til ministeren for offentlige arbejder, at det glæder mig, at vi har nær det perfekte på postområdet i dag. Det er altså konklusionen fra ministerens side, at når det går så fint i dag, så skyldes det en vågen presse og den kommissionsdomstols undersøgelser, der har ført til, at man er vågnet op og har fået gennemført en etat, der fungerer perfekt.

Men den debat, vi skal føre her, drejer sig jo om politikernes ansvar først og fremmest, for det er klart, at det ikke er medarbejderne i etaten, man skal angribe, men det er et spørgsmål om det politiske ansvar, altså ministrene, der har ansvaret for, at tingene fungerer.

Ministeren for offentlige arbejder bemærkede om tillægsbevillinger, at så havde folketinget overtaget ansvaret. Her vil jeg godt gøre ministeren opmærksom på, at grundloven er vedtaget ved en folkeafstemning og ikke kan redigeres om af et hvilket som helst folketingsflertal, som det passer det. Det er nemlig det væsentlige i denne sag, at man ikke lige pludselig selv kan begynde at skrive grundlov her i folketinget; man er forpligtet til at overholde det, den danske befolkning har vedtaget ved en folkeafstemning.

Så vil jeg godt sige til ministerens bemærkninger om private virksomheder, at dér burde ministeren have læst indlægget fra hr. Poul Hansens bisidder, højesteretssagfører Søby, som fastslog, at hvis der havde været tale om private virksomheder med et sådant regnskabssystem og en sådan udøvelse af virksomhed, så var de gået indtil adskillige gange. Jeg glæder mig selvfølgelig over, at man i dag kan rose denne etat, men denne etats forsømmelser er jo, som jeg indledningsvis sagde, kun et eksempel på organisationernes tyranni, institutionernes magt og deres mulighed for at manipulere med politikere, sådan at de glemmer deres ansvar.

Jeg takker for justitsministerens svar, som klart fastslår, at en minister selvfølgelig er ansvarlig, i det øjeblik han påtager sig opgaven at være minister. Om der så er den ene eller den anden begrundelse for, at man skal rejse rigsretssag, skal jeg ikke kunne bedømme. Jeg er ikke jurist, men jeg ved i hvert fald én ting, og det er, at hvis det hænger sådan sammen, at langsommelighed i behandlingen af denne slags sager automatisk giver ansvarsfrihed, så er der noget galt. Så kan befolkningen selvfølgelig med rette spørge: hvordan skal vi forhindre, at politikere, organisationer og offentlige institutioner smider milliardbeløb ud ad vinduet, uden at man kan placere et ansvar hos nogen mennesker?

Det nærmeste, man er kommet til at placere et ansvar, er over for en generaldirektør, som først placerede et ansvar hos en postdi-

[Maisted]

rektor, som blev kommitteret i en stilling; og da så den generaldirektør skulle træde ud efter en åremålsansættelse, blev han kommitteret et andet sted. Sådan reagerer man i den offentlige sektor. Tænk bare på, hvordan man behandler en almindelig borger, der kører over for gult lys i dette land: dér skal man nok hurtigt placere ansvaret – for ikke at tale om de fuldstændig utilstrækkelige retstilstande, der findes på skatteområdet, hvor borgerne er fuldstændig magtesløse, ja, ikke alene magtesløse, men også retsløse i en række sammenhænge.

Jeg mener, at det er en meget, meget tynd kop te, vi har fået med hensyn til placering af ansvar, og jeg er selvfølgelig også glad for, at justitsministeren siger, at regeringen kan finde frem til de ansvarlige og sørge for, at der bliver rejst eventuel rigsretssag, eller at der på anden måde bliver stået til ansvar, hvis det drejer sig om tjenestemænd, og når jeg mener, at det er væsentligt, at regeringen udfører dette arbejde, så skyldes det, at folkettinget jo ikke har de muligheder og det apparat bag sig, som er nødvendigt for at finde frem til dem, der har et ansvar i denne sag. Det vil drukne i et eller andet udvalg, det vil blive syltet, men det ved jeg selvfølgelig heller ikke om er meningen med dette her.

For at belyse, hvorfor der virkelig er tale om grundlovsbrud, vil jeg gerne henvise til beretningen, side 859, hvor rigsrevisor Bredsdorff har forklaret det. Han omtaler driftssiden, og afsnittet indledes sådan:

»Rigsrevisionen har nedenfor foretaget en opstilling af de største merudgifter, som P&T efter rigsrevisionens formening ved anlæggelse af *normale* bevillingsmæssige synspunkter ikke kunne få optaget direkte på TB i 1980 ...«

Opstillingen omfatter:

	Mill. kr.
Merudgifter vedrørende postterminalen	79,3
Efterslæb tommelfingerregel.....	30,0
Øget personaleudskiftning.....	10,0
Meromkostninger vedrørende arbejdsmiljøloven og fraværregistreringssystemet	8,0
Ny struktur og BR-systemet.....	6,0
Øvrige.....	1,5
	<hr/>
	134,8

Rigsrevisor Bredsdorff har hertil forklaret, står der videre i beretningen, »at bemærkningerne skulle forstås på den måde, at rigsrevisionen her pegede på et generelt problem inden for den nuværende bevillingsret. Et problem, som ikke er løst, men hvor det på den anden side heller ikke er rigsrevisionens opgave at kritisere, at bevillingsretlige regler er overtrådt. Dette skyldes, at bevillingsmyndighederne, budgetdepartementet, finansudvalget og folkettinget har godkendt, at de nævnte udgifter optages direkte på tillægsbevillingsloven. Dette er imidlertid ikke fuldstændig i overensstemmelse med den generelle eller normale bevillingsmæssige praksis, som beskrives i budgetvejledningen, og det er baggrunden for, at rigsrevisionen har brugt udtrykket »normale bevillingsmæssige synspunkter.«

Grundloven udtrykker sig betydeligt klare, for den siger i § 46, stk. 2:

»Ingen udgift må afholdes uden hjemmel i den af folkettinget vedtagne finanslov eller i en af folkettinget vedtaget tillægsbevillingslov eller midlertidig bevillingslov.«

Det betyder på godt dansk, at man må ikke afholde en udgift, medmindre man har fået en bevilling til det.

Yderligere er det belyst i beretningen, at man er kommet og har fået efterbevilget beløb for overarbejde, der er afholdt 20 måneder før. 20 måneder før! Det vil sige, at det er altså ikke ét års tillægsbevillingslov, man pludselig kommer og stopper noget ind i. Nej, det er næste år, og det er efter min opfattelse uoverskueligt at se, hvordan man har manipuleret rundt med tallene i denne beretning, hvilke år der hører til hvad meget præcist, fordi man netop kommer haltende bagefter og siger, at vi har haft et merforbrug af den ene eller den anden art. Der er desværre heller ingen af ministrene, der heroppe klart har besvaret mit spørgsmål med hensyn til grundloven, og det tager jeg ærlig talt som en bekræftelse på, at de er enige med mig i, at der er tale om et grundlovsbrud.

Derfor vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»På grundlag af kommissionsdomstolens beretning om undersøgelse af ledelses- og bevillingsmæssige forhold vedrørende post- og telegrafvæsenet konstaterer folkettinget, at grundlovens § 46, stk. 2, er overtrådt, og fol-

[Maisted]

kettinget opfordrer regeringen til at drage de personer til ansvar, der har været ansvarlige for dette grundlovsbrud.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Når jeg fremsætter dette dagsordensforslag, er det selvfølgelig for at få placeret et klart politisk ansvar i denne sag.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Ole Espersen (S):

Det forekommer mig, at når man citerer fra beretningen, bør man også citere konklusionen fra kommissionsdomstolen vedrørende de enkelte emner, man tager frem, og konklusionen vedrørende det, som hr. Maisted citerede, var jo altså – det står 3-4 sider senere – at domstolen ikke fandt fuldt tilstrækkeligt grundlag for at konstatere, at der forelå brud på de bevillingsretlige regler.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at vi kan tilslutte os de betragtninger, som justitsministeren er fremkommet med i sin besvarelse. Jeg kan ikke give helt den samme tilslutning til ministeren for offentlige arbejder, der jo var inde på mange andre ting vedrørende postvæsenet, som var interessante nok, men som måske ikke stod i direkte relation til forespørgslerne. Men de oplysninger, ministeren gav om fremtidige fremgangsmåder osv., var bl.a. det, som vi havde til hensigt at få information om, så dem takker jeg for, og vi håber selvfølgelig ligesom ministeren, at de vil vise sig at være tilstrækkelige.

Jeg synes, det er væsentligt – som også ordføreren for den anden forespørgsel har sagt det – at få fastslået, hvordan ministrenes ansvar er. Vi læser kommissionsdomstolens udtalelse herom således, at naturligvis indtræder der et politisk ansvar aldeles omgående, når en minister bliver minister. Der indtræder i princippet også et retligt ansvar i præcis samme øjeblik, men for at dette retlige ansvar kan udløses, kræves det naturligvis, at betingelserne i ministeransvarlighedsloven er opfyldt, og her siger kommissionsdomstolen – med rette synes jeg – at der efter sagens natur må kræves en vis længere funktionsperiode for at opnå et sådant kend-

skab, bl.a. inden for det område, vi taler om her, for at dette kan danne grundlag for selvstændige initiativer. Og i den forbindelse lægger kommissionsdomstolen vægt på, at trafikministeren jo også er øverste forvaltningschef for meget andet end post- og telegrafvæsenet.

»Det følger heraf«, siger domstolen videre, »at en eventuel kritik mod trafikministrene navnlig må rette sig mod tilfælde, hvor de på grundlag, som blev forelagt dem, burde have handlet anderledes. Kommissionsdomstolen har ikke påvist sådanne tilfælde.«

Den vanskeligste periode, den, der har været mest kritiseret, var årene 1979 og 1980, og vi finder anledning til at fremhæve, at man fra kommissionens side siger, at der efter domstolens opfattelse i hvert fald fra september 1980 var tale om, at den daværende minister for offentlige arbejder, Risgaard Knudsen, var medvirkende til at vende udviklingen i post- og telegrafvæsenet i den rigtige retning.

Og kommissionsdomstolen fortsætter:

»Endelig har kommissionsdomstolen påvist, at det 16 punkts program, som Knud Heinesen i oktober 1980 opstillede med tilslutning fra fagorganisationerne, ikke medførte begrænsninger i de opstillede sparemål eller vil medføre merudgifter af nævneværdigt omfang.«

Vi ser det som et udtryk for, at der i denne meget vanskelige periode, den afgørende periode, var tale om, at de to ministre, jeg har nævnt her, på de tidspunkter har taget de initiativer, som kommissionsdomstolen har fundet mulige og rimelige. Det er afgørende for os, når vi skal vurdere det sagskompleks, vi står over for.

I øvrigt er det, således som det også har været nævnt et par gange tidligere i dag, vores opfattelse, at såvel den uafhængige rigsrevision som folkettinget som helhed har et medansvar for, at post- og telegrafvæsenet med en vis ret har haft den opfattelse, at faktisk afholdte udgifter uden videre kunne forventes bevilget på tillægsbevillingsloven. Det er ikke det samme som at sige, som hr. Maisted nævnte det, at et flertal i folkettinget på en studs kan ændre grundloven, naturligvis ikke, men et flertal eller hele tinget kan i alt fald, bl.a. ved at vedtage tillægsbevillingslovsforslaget, give udtryk for, at man ikke ønsker at gøre noget ansvar gældende i anledning af

[Ole Espersen]

et eventuelt grundlovsbrud. Det kan man i hvert fald konstatere. Om det er det, der har været grundlaget for opfattelsen hos de forskellige, der henviser til vedtagelsen af tillægsbevillingslovsforslaget, skal jeg ikke kunne sige, men sådan forholder det sig i hvert fald.

Jeg vil gerne tilføje, at nogle måske kunne få det indtryk, at samtlige de mange millioner, denne sag drejer sig om, er udtryk for, at offentlige midler er spildt eller misbrugt i dette omfang. Dette vil naturligvis være forkert. Der har været tale om ringe styringsystemer, ringe budgettering, og det kan naturligvis medføre overforbrug, men at man i et budget »glemmer« en lønperiode eller et feriepengebeløb på 57 mill. kr. er naturligvis ikke udtryk for, at disse penge ikke med rette er blevet afholdt som udgifter. Jeg synes, det er væsentligt at fremhæve dette, også når vi tænker på de forskellige påstande, der var fremme om behandlingen af dagpengesagen.

I øvrigt tager vi altså til efterretning, at der på forskellige områder givetvis – det viser al udvikling – er sket klare forbedringer i bl.a. budgetteringsprincipperne inden for post- og telegrafvæsenet og en omlægning af finansudvalgets behandling af bl.a. tillægsbevillingsforslaget. Begge dele skulle være medvirkende til at forhindre gentagelser af de alvorlige brist, som denne beretning fra kommissionsdomstolen påviser. På den anden side vil vi også gerne give udtryk for, at det er en meget omfattende beretning, der er baseret på et overordentlig grundigt og omfattende forarbejde, og vi ville finde det forkert, hvis man ikke fra tingets side brugte endnu mere tid på at gøre sig bekendt med de overvejelser og de påvisninger af fejl osv., der er sket.

På den baggrund vil jeg på samtlige forespørgeres vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer udvalget for forretningsordenen til at overveje, om beretningen om undersøgelsen af visse forhold vedrørende post- og telegrafvæsenet bør give tinget anledning til yderligere drøftelser eller beslutninger,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu stillet følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Hr. Ole Espersen tager selvfølgelig fejl, når han vil prøve at bortforklare, at der er tale om et brud på grundloven, og det kan man læse på side 947 i beretningen. Det lyder således:

»Det er samtidig kommissionsdomstolens opfattelse, således som også statsrevisorerne har anført i deres bemærkninger af 19. august 1981, at de vanskeligheder, som P&T havde med at overholde givne bevillinger og tilvejebringe den fornødne økonomiske styring, ikke skal søges i dets placering i bevillingssystemet som statsvirksomhed.«

Der er altså ingen undskyldninger for ikke at opfylde grundlovens § 46, stk. 2.

Endvidere gør kommissionsdomstolen pludselig også opmærksom på, at det hele vender, at nu har man pludselig taget den stilling, at man forlods vil søge bevillingerne, før man afholder udgifterne. Man er altså klar over, at man har overtrådt grundlovens § 46, stk. 2. Det synes jeg er meget væsentligt og denne afværgemanøvre fra de ansvarlige partiers side synes jeg klæder dem meget dårligt. Vi får ikke en klar stillingtagen til, om man skal overholde grundloven eller man ikke skal overholde grundloven.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Nu er det jo en alvorlig påstand at komme med, at regler i grundloven er overtrådt, og jeg synes, det er forkert af hr. Maisted at henvise til et sted i betænkningen – side 947 var det – der intet som helst har med dette at gøre. Det, der siges dér, er, at den stilling, som post- og telegrafvæsenet har, ikke behøvede at medføre, at de havde problemer og vanskeligheder. Det er jeg ganske enig i, men det har ikke noget som helst at gøre med spørgsmålet om, hvorvidt grundloven er overtrådt eller ej. Her må jeg henvise til den konklusion, der står i direkte forhold til det, som hr. Maisted fremhævede, nemlig »at man ikke finder fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at bevillingsretlige regler på driftssiden har været brudt i den undersøgte

[Ole Espersen]

periode.« Dér fremhæver man ikke noget med grundloven, dér tager man simpelt hen de bevillingsretlige regler som helhed i betragtning og når til den konklusion, som er domstolens.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Ja men den opfattelse er jo i strid med rigsrevisor Bredsdorffs opfattelse, og jeg mener også, det er her, det politiske ansvar træder ind. Der er da ingen, der vil prøve at bortforklare, hvad der står i grundlovens § 46, stk. 2: at man ikke må afholde udgifter, medmindre man har fået en bevilling via finanslov eller tillægsbevillingslov gennem finansudvalget osv., og der er utallige eksempler på, at det netop er det, man ikke har gjort. Det er da et klart brud på grundlovens § 46, stk. 2. Jeg fatter ikke, at hr. Ole Espersen, som oven i købet er jurist, vil prøve at bortforklare den slags ting. Jeg har oven i købet givet et eksempel, hvor man fik overarbejde honoreret 20 måneder efter. Hvordan i alverden kan hr. Ole Espersen få det ind i det bevillingsretlige system? Det er jo helt utroligt at høre på. Jeg mener, at grundloven er en af de få love, der er affattet, så menigmand kan forstå, hvad det drejer sig om, og det skulle jo nødigt blive en vane her i folketinget, at folketingsflertallet tror, at det kan tilsidesætte grundloven, som det passer det.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Det kan jo ikke blive til en forelæsning, men jeg skal dog sige til hr. Maisted, at hvis folk læser grundloven, som hr. Maisted siger at enhver kan forstå, så vil man ikke noget sted se, at folketingets finansudvalg kan bevilge noget som helst. Det er så også klart i strid med grundloven, at folketingets finansudvalg ved aktstykker bevilger penge i løbet af finansåret, men det lader sig trods alt gøre, og det mener jeg ikke hr. Maisted har gjort indsigelser imod. En grundlov kan naturligvis ændres, hvis der opstår en ny sædvane, og det er det, der er problemet. Det er ikke et spørgsmål om grundlovens ordlyd.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg er fuldstændig enig med hr. Ole Espersen i, at finansudvalgets virksomhed på dette område er i strid med grundloven, det har jeg påpeget indtil flere gange, og jeg er selvfølgelig glad for, at jeg nu også har en juridisk professors ord for, at man også på dette punkt bryder grundloven. Men det gør det jo ikke bedre, at man fortsætter.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg var lige ved at bede om ordet for en kort bemærkning for at blande mig i den drøftelse, der nys har været mellem hr. Maisted og hr. Ole Espersen, for jeg synes nok, der var grund til, hvis vi endelig skal gå videre dér, også at læse, hvad der står side 948, at kommissionsdomstolen ikke har fundet fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at de bevillingsretlige regler har været brudt, og længere nede kommer det til, at navnlig folketingets, dette høje tings, senere stillingtagen til disse forhold også spiller en rolle i denne forbindelse.

Men i øvrigt vil jeg om den ordveksling, der har været, sige, at den havde vi sådan set også i dagpengesagen, og der findes et fyldigt materiale om dette forhold i den sag. Det er jo muligt, at vi får lejlighed til at vende tilbage til, hvad der i sin tid blev sagt og skrevet om det.

Så vil jeg godt om selve sagen sige, at det er jo, jeg havde nær sagt desværre, ikke mere end et års tid siden, vi havde dagpengesagen, hvor tinget skulle tage stilling til fejl og forømmelser begået i forskellige forvaltninger i en periode, der, ligesom i den sag, vi nu drøfter, ligger en rum tid tilbage. Det er naturligvis beklageligt, at man sådan skal vende tilbage til med jævne mellemrum at påvise, hvad der har været af fejl. Det er bare et andet grundlag, end vi havde dengang. Da var der tale om en dommerundersøgelse. Her har der været nedsat en kommissionsdomstol, og det giver naturligvis en vis forskel i den bedømmelse, vi skal foretage.

Kommissionsdomstolens beretning i den såkaldte postskandale, som i dag er til drøftelse, afdækker for mig at se en række forhold om postledelsens ineffektivitet og manglende styring i den undersøgte periode, men den viser også, at der i selve vort system er mangler og svigt, som gør, at det er vanskeligt efterfølgende at finde grundlag for nøj-

[Hagen Hagensen]

agtig placering af ansvaret for fejl og for-sømmelser.

Jeg vil gerne sige dette her, fordi der nu fra kommissionsdomstolens side foreligger en udredning af forholdene, som de har været i den givne periode, der er undersøgt for post- og telegrafvæsenet, altså perioden fra begyndelsen af 1970'erne og frem til godt og vel 1980. Der er gjort, synes jeg, et meget dygtigt arbejde fra kommissionsdomstolens side. Jeg deltager gerne i de tilkendegivelser, der har været herom, og jeg synes, man har udredt tingene på en udmærket måde, men jeg må også have lov til at sige, at det har taget sin tid, men det må vel være sådan, når sådanne forhold skal udredes, og det spiller måske en rolle også i de videre overvejelser i sagen, at kommissionsdomstolen har brugt tre år og to dage til at udrede forholdene for den periode og vi nu, godt et halvt år efter, at beretningen er afgivet, skal til at drøfte den her i tinget.

Der er for mig at se ikke nogen tvivl om, at – som det hedder nærmere betegnet i beretningen side 921, hvor man benytter udtrykket »det krakelerede i post- og telegrafvæsenet« – »når det gik galt i 1979 og endnu værre i 1980, så kunne det bero på, at man gik ind i disse år med en struktur og nogle styringssystemer og aflønningsforhold m.v., der var så svage, at det på forhånd måtte være klart, at systemet ville »krakelere«, hvis det blev udsat for belastninger, som det blev i 1979 og 1980.«

Jeg synes, dette skal med ind i den drøftelse, vi har her i dag, og det er rimeligt, at kommissionsdomstolen ud fra denne problemstilling anskuer hele det ansvarsspørgsmål, som det er kommissionsdomstolens opgave at udrede, og har fundet grund til i meget væsentlig grad at gennemgå forhold, der ligger i tid forud for det, der passerede i 1979–80, og som også senere var til stede i post- og telegrafvæsenet.

Hvad er det da, der er sket? Der er sket det, at i 1976 vedtog dette ting en ændret lovgivning for post- og telegrafvæsenet med den hensigt at indføre en mere moderne og demokratisk ledelse af P&T med en videregående delegation af opgaver og ansvar ved inddragelse af medarbejdere i beslutningsprocessen. Alle, der har læst kommissionsdomstolens beretning, kan se, at den opbygning, der var forsøgt på grundlag af denne

lovgivning, og som vel egentlig var lagt til rette forud for, at lovgivningen kom til verden, ikke kunne gennemføres, og den blev det heller aldrig. Jeg skal ikke trætte det høje ting med at oplæse noget om disse forhold, det kan man selv læse, men der er for mig at se ingen tvivl om, at man her gik langt videre, end der egentlig var behov for, og man måtte også være klar over, at dette kunne man nok ikke få til at fungere.

Det ville være mindre rimeligt, at jeg – og dermed vil jeg slutte mig til en tidligere ordfører – gav mig til at gennemgå alt, hvad der står i den omfangsrige beretning. Den afdækker forholdene, og det er forhold, som vi nødvendigvis, synes jeg, må se nærmere på. Det er der ingen tvivl om at vi bør gøre, for det er dette tings opgave at tage stilling til ansvar i en sag som denne.

Først og fremmest er der spørgsmålet om ansvar for ministre. Kommissionsdomstolen siger noget herom, men den skal naturligvis ikke tage stilling dertil og kan ikke gøre det. Det er alene folketetinget, der kan tage stilling til, om der er et ansvar for ministre, der skal forfølges, og i så fald skal der af tinget rejses rigsretssag mod de pågældende, der har været ministre i de perioder, der er tale om. Her kan man ikke, som hr. Maisted gjorde nys, stå op og sige, at det kan han ikke bedømme, for han er ikke jurist. Han er medlem af dette ting og skal som alle andre medlemmer af tinget foretage denne bedømmelse, naturligvis på det grundlag, der af andre er skabt herfor, men ansvaret for at gøre det er dette tings, og man skal, som justitsministeren i denne sag og for øvrigt også i dagpengesagen helt klart har sagt – og jeg slutter mig helt dertil – for at anklage være sikker på eller i hvert fald have sandsynliggjort, at en anklage kan føre til domfældelse. Føler man, at den ikke gør det, skal man afstå fra sin anklage, og det er det, som tinget på dette område skal tage stilling til.

Jeg vil godt nævne – og det er efter min mening også forhold, der kommer ind på ansvar for tjenestemænd – at der er spørgsmål om det retlige ansvar, der er spørgsmål om disciplinært ansvar, og der er naturligvis navnlig spørgsmålet om ansvar for de personer, der var i postvæsenets ledelse. Jeg skal ikke i denne forbindelse nævne noget om alle dem, der er nævnt ved navn i beretningen, men kun sige, at der er én ting, der står

[Hagen Hagensen]

helt klart, og det er, at man ikke bør, som man gjorde det her, da en generaldirektør blev ansat på åremål, i ansættelsesvilkårene give ham adgang til, hvis han ikke måtte få sin periode forlænget, at få en stilling omtrent af samme karakter, i hvert fald i henseende til aflønning, som han havde haft. Det er ikke rimeligt, og det er noget, vi må skrive os bag øret og sige til ministre, der indgår aftaler af den art.

Det er påpeget, at der er forskellige organer og institutioner – og også tinget her – der kan komme ind i en bedømmelse af og overvejelse om, hvad der er passeret under denne sag. Jeg synes, det må være sådan, at vi ikke kan se bort fra at vurdere disse ting, og jeg tilslutter mig derved, hvad allerede hr. Ole Espersen har sagt i den dagsorden, der er stillet om, at sagen henvises til udvalget for forretningsordnen med henblik på at få gennemgået forholdene, således at man kan vende tilbage til dette ting.

Der har i dag også været peget på, hvad der skal ske fremover, og det synes jeg også er væsentligt, men vi skal også vurdere tingene, der ligger tilbage i tid. Jeg håber på, at post- og telegrafvæsenet kan leve op til ministeren for offentlige arbejders ord om at være perfekt. Nogle, der p.t. modtager deres post lidt senere, kunne måske godt synes, at det ville være dejligt, om det kom i orden nu.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg har forstået på hr. Hagen Hagensen, at jeg ikke slap uden om at tage stilling til, om der skulle rejses rigsretssag mod ministre. Det er jeg helt enig med hr. Hagen Hagensen i, men jeg skal jo have et ordentligt beslutningsgrundlag, og det er derfor, jeg har stillet mit dagsordensforslag. Én ting er jeg klar over, og det er, at grundloven er brudt. Men jeg har altså en rapport, hvoraf adskillige sider er uddrag af en retsbog, som jeg intet kendskab har til. Endelig er det helt sikkert, at den politimæssige undersøgelse besidder folketinget ikke muligheder for at gennemføre, men det gør regeringen, og jeg er helt enig med hr. Hagen Hagensen i, at når jeg har fået det præcise materiale, kommer jeg selvfølgelig til at tage stilling til, hvilke ministre der præcist har overtrådt grundloven.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Med hr. Maisteds sidste bemærkninger tror jeg, det vil være klogt af ham at trække sin dagsorden tilbage og formulere den på en anden måde, for det, der står i den dagsorden, hr. Maisted har foreslået, er, at man opfordrer regeringen til at drage de personer til ansvar, der har været ansvarlige for dette grundlovsbrud. Det må også omfatte ministre, og det kan regeringen aldeles ikke røre ved. Det er tinget, der gør det, det er hr. Maisted og de øvrige medlemmer, herunder mig, der skal tage stilling til det, og så må hr. Maisted meget undskylde, det er ikke jura, det er bare almindelig sund fornuft og så de regelsæt, vi har.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Så tror jeg, jeg hørte forkert, da justitsministeren klart og tydeligt sagde, at regeringen sagtens kunne udarbejde det, men at man fandt, at det skulle være folketinget, der gjorde det.

Når det materiale er udarbejdet, står det jo ganske klart og tydeligt, hvem der skal drages til ansvar, og hvor ministeransvarlighedsloven vil træde i kraft, og det kommer selvfølgelig så til behandling i folketinget, hvorefter man tager stilling til det, regeringen fremlægger.

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg vil på venstres vegne først udtrykke glæde over, at vi får lejlighed til denne debat, og derudover taknemlighed over den store indsats, der er ydet fra kommissionens side med højesteretsdommer Henning Funch Jensen i spidsen. Jeg synes, det er et meget værdifuldt materiale, der her er lagt på bordet.

Jeg vil derudover slå fast, at venstres folketingsgruppe finder det meget beklageligt, at vi endnu en gang skal stå med en sag her i folketinget, som viser, at der er sket væsentlige fejl og forsømmelser i forbindelse med administrationen af betydelige offentlige midler. Både i dagpengesagen, som vi behandlede for et års tid siden, og i denne sag om P&T kan der i høj grad rejses tvivl om, hvorvidt de offentlige myndigheder har levet

[Svend Erik Hovmand]

op til de krav, samfundet med rette kan stille til en økonomisk forsvarlig forvaltning og til overholdelse af gældende regler.

Hertil kommer, at kommissionsdomstolens meget grundige beretning på en række punkter rokker ved den tillid, som vi folketingsmedlemmer må have til, at vi får de nødvendige og de korrekte oplysninger.

Jeg vil gerne understrege, at når vi fra venstres side hele tiden har lagt vægt på, at alle disse forhold blev grundigt behandlet og blev offentliggjort, som det er sket med kommissionsdomstolens beretning, skyldes det først og fremmest ønsket om gennem eksemplets betydning at hindre gentagelser. Uanset om der kan gøres ansvar gældende eller ej – og det skal jeg om lidt vende tilbage til – har det meget stor betydning for udviklingen af den offentlige forvaltning og administration, at man konfronteres med åbenbare fejl og mangler. Alene den omstændighed, at en sådan sag rejses, skærper selvsagt agtpågivenheden i alle led. Når man hertil konstaterer åbenbare fejl og urigtigheder, er det en selvfølge, at man også drager de nødvendige konsekvenser men henblik på at forhindre gentagelser, hvilket jo også – heldigvis da – er sket på flere områder.

Jeg vil godt nævne nogle eksempler.

Rigsrevisionen har nu gennemført ændrede retningslinjer for gennemgang af tillægsbevillingsloven, finansudvalget, som fik en mangelfuld underretning, etablerede allerede for et par år siden et nyt kontrolsystem af tillægsbevillingslovens enkeltposter, og der er jo også sket et og andet i post- og telegrafvæsenet, efter at det er blevet afsløret, hvordan det i virkeligheden foregik. Bl.a. er der sket en opstramning af PO 75, hvilket også har givet nogle positive resultater som fremhævet bl.a. i trafikministerens indlæg her for et øjeblik siden.

Sidst – men måske ikke mindst vigtigt, når vi taler om konsekvensforbedringer – er der gennemført en budgetreform, der med sit nettobudgetteringsprincip og sit totalrammepincip og uddelegering af ansvar hindrer mange af de fejlmuligheder, som vi har været vidne til i denne sag.

Det næsten 3 år lange kommissionsarbejde, som har kostet en betydelig indsats fra kommissionens medlemmer, har altså haft en forebyggende effekt. Den grundige belysning af årsagerne til, at det gik, som det gik, har

allerede været og vil også i fremtiden være et værdifuldt bidrag til forbedringer i forvaltning og administration.

Hermed har vi fra venstres side fået opfyldt et af de væsentligste ønsker, som vi gav udtryk for, da vi i sin tid argumenterede for nedsættelse af kommissionsdomstolen vedrørende P & T.

Siden det daværende finansudvalg i begyndelsen af 1981 konstaterede, at P & T dels havde glemt en post på 72 mill. kr., dels havde overskredet sine bevillinger med næsten 300 mill. kr., har vi anset det for helt afgørende, at denne sag blev undersøgt helt til bunds. Ingen kan leve med sådanne tilstande. Derfor er vi glade ved, at der i dag foreligger en så grundigt gennemarbejdet rapport, som tilfældet er.

Om kommissionsdomstolens beretning så ud over de administrative og forvaltningsmæssige konsekvenser skal have andre følger-virkninger, er det næste spørgsmål.

Jeg vil for det første om dette spørgsmål sige, at jeg naturligvis ikke skal gøre mig kloge end kommissionsdomstolen, der med sin store økonomiske og ikke mindst juridiske ekspertise og med en højesteretsdommer i formandssædet meget klart fastslår i sine afsluttende bemærkninger på side 951, at der ikke er grundlag for at søge et retligt ansvar gennemført over for tjenestemænd, ligesom domstolen heller ikke har kunnet påvise tilfælde, hvor en minister har kunnet kritiseres for at have handlet anderledes, end han burde, på det grundlag, der blev forelagt ham.

Må jeg for det andet sige: selv om jeg hverken er jurist eller ekspert, har jeg som politiker – og det har vi alle sammen – en forpligtelse til at vurdere sagen ud fra et mere politisk synspunkt, og jeg vil gerne pege på to forhold vedrørende ministeransvarlighedsloven, som også justitsministeren har været inde på, to forhold, som jeg synes der er grund til at pege på, ikke mindst på baggrund af den debat, der har været ført om, hvornår efter sin tiltræden en minister er ansvarlig.

Jeg kan tilslutte mig justitsministerens bemærkninger om den sag. Jeg hæftede mig især ved to forhold. For det første synes jeg ikke, der bør være nogen som helst tvivl om, at en minister påtager sig sit ansvar efter ministeransvarlighedsloven i selv samme øjeblik, han eller hun sætter sig i stolen. For det

[Svend Erik Hovmand]

andet synes jeg heller ikke, der kan være tvivl om, som fremhævet både af justitsministeren og kommissionsdomstolen, at forudsætningen for, at man kan bebrejde en minister en fejl, er, at han har haft fysisk mulighed for efter sin tiltrædelse at sætte sig ordentligt ind i den sag, det drejer sig om. Har han ikke det, er det ikke rimeligt at tale om, som der står i ministeransvarlighedsloven, »at ministeren har handlet forsætligt eller groft uagtsomt«.

I beretningen skriver man på side 951, om end med lidt andre ord, at ingen af de pågældende trafikministre har siddet så længe, at de har opnået et sådant kendskab til P & T, at det har kunnet danne grundlag for selvstændige initiativer.

Jeg vil godt sige, at selv om P & T-sagen skulle sluttes på dette grundlag, vil ingen kunne påstå, at sagen, at de mange afhøringer, at den megen presseomtale og de mange kritiske bemærkninger om en række enkeltpersoner, som fremføres på beretningens sidste sider, har været uden betydning eller konsekvens for de mange implicerede, og jeg er overbevist om, at P & T-sagen i mange år vil tjene som en kraftig advarsel for enhver, der er betroet det ansvar at skulle administrere offentlige midler.

Ole Henriksen (SF):

Hovedindtrykket af den næsten 1.000 sider lange beretning fra kommissionsdomstolen er, at den udmærker sig som et manuskript til et dramatisk teaterstykke, som givetvis ville kunne gå for udsolgte huse i årevis, hvis det blev opført rundt om på offentlige virksomheder. Der er tilpas med intriger, magtkampe og had-kærligheds-forhold, og så er der lange knive i ærmerne. Jeg er sikker på, at det ville blive en succes, og så er der i øvrigt det raffinement ved det, at ligesom i »Dollars« og »Dallas« foregår det hele sådan i de øvre lag i samfundet, og det er altid interessant at beskue, hvordan virkeligheden tager sig ud i disse luftlag, ikke mindst for de 700.000-800.000 offentligt ansatte, som ligger under en postmesterlønramme.

Det er også et spil, der handler om bureaukrati, ny teknologi og nye og forældede ledelsesformer, der kolliderer med hinanden. Det har været en kamp mellem kravet om effektivitet og ønsket om at gennemføre de-

mokratiske tilstande på virksomheden, og man kan selvfølgelig spørge sig selv, om man både kan få post til tiden og demokrati på arbejdspladsen på én gang. Der er åbenbart noget, som tyder på, at ordførere her ikke mener, at disse to forhold er forenelige.

Beretningen fortæller os, at der har været overordentlig store vanskeligheder med den økonomiske styring og planlægningen i øvrigt. Det har medført en række overskridelser af budgetterne, ikke mindst når det gælder den såkaldte PO 75-plan, den nye postterminal og de omlægninger, der skete i forbindelse hermed. Ikke mindst medførte vanskelighederne overarbejde i et uhørt omfang. Det skal dog tilføjes, at der også i forbindelse med den nye terminal var rent tekniske vanskeligheder, som gav store postforsinkelser og større økonomiske tab. Spørgsmålet er her, om man ikke skulle have ventet noget længere eller have strakt det over en længere periode, dengang man skulle tage den nye postterminal i brug.

Det skal dog med i billedet, at kommissionen i sine konklusioner siger, at P & T styringsmæssigt var dårligt rustet forud for den vanskelige periode sidst i 1970'erne. Med andre ord, generaldirektør Poul Hansen og andre med ansvar inden for P & T overtog i 1975 et forældet postvæsen, der i sit arvegods havde en dårlig økonomi og en gammeldags styring, som slet ikke var gearet til de nye tiders teknologi og rationaliseringer. At man så tillige skulle gennem en periode fra 1975 til 1981 med fem forskellige trafikministre har vel heller ikke gjort det lettere. Kommissionsdomstolen tillægger ikke disse fem ministre noget egentligt ansvar i den aktuelle sag, men skriver dog følgende:

»... at det efter sagens natur må kræve en vis længere funktionsperiode at opnå et sådant kendskab til forholdene i P & T, at det kan danne grundlag for selvstændige initiativer.«

Kommissionsdomstolen gør endvidere opmærksom på, at en trafikminister jo foruden at have fat på P & T og være forvaltningschef for departementet også har DSB og en lang række andre store, tunge områder, og spørgsmålet er, om ikke det er et for omfattende kompleks for en enkelt minister at administrere. I hvert fald er det et konkret problem for de ansatte og de ansvarlige i en stor statsinstitution som P & T, at en trafikminister

[Ole Henriksen]

skal bruge et par år for at få den nødvendige indsigt i virksomheden. Sådan kan man også konkludere kommissionsdomstolens bemærkninger.

Domstolen deler i øvrigt milde næser ud til lønnings- og pensionsdepartementet, budgetdepartementet, rigsrevisionen, finansministeriet og såmænd også til folketinget, som uden indvendinger af nogen art godkendte P&Ts bidrag til et tillægsbevillingslovsforslag for finansåret 1979 med en overskridelse af driftsrammen på 252 mill.kr.

Derimod er det ikke milde næser, der deles ud til P&Ts ansvarlige ledelse, snarere rigtige bøgmand. Ikke mindst gælder det daværende generaldirektør Poul Hansen, der tillægges hovedansvaret for en række forhold i sin embedsperiode. Jeg har allerede været inde på nogle af disse forhold og skal undlade at remse de resterende op, men jeg vil rejse to konkrete problemstillinger, jeg har hæftet mig ved i beretningen.

Det ene er det forhold, at Poul Hansen ifølge styrelsesloven af 1976 foruden sin selvstændige stilling som generaldirektør også skulle fungere som ministerens departementschef. Af beretningen på side 527 fremgår det klart, at ministeren ikke var tilfreds med Poul Hansens rolle som departementschef, og han lod derfor i stigende omfang arbejdsopgaverne overgå til ministeriets planlægningsafdeling, der endte som et administrativt mellemlid mellem ministeren og generaldirektøren på væsentlige departementale områder. Dette til trods for at planlægningsafdelingen ikke var beregnet til at varetage den slags opgaver.

Årsagen til denne politiske manøvre, som jeg vil kalde den, var givetvis, at der var uoverensstemmelser mellem ministeren og Poul Hansen om gennemførelsen af den nye struktur, som var indeholdt i den såkaldte gule betænkning. Poul Hansen havde siden sin tiltræden arbejdet efter retningslinjerne i den gule betænkning, hvorimod ministeren tog afstand fra strukturændringernes fulde gennemførelse. Beretningen siger herom:

»... at Risgaard Knudsens gennemgribende ændringer, som blev gennemført med bred politisk tilslutning, indebar et *politisk holdningsskifte*, som generaldirektør Poul Hansen næppe kunne have forudset. Der kan ikke være nogen tvivl om, at de planer, som Poul Hansen havde ved sin tiltræden som

generaldirektør om at gennemføre den nye struktur i overensstemmelse med retningslinjerne i den gule betænkning, *dengang nød politisk støtte.*«

Man må på denne baggrund fastslå, at Poul Hansen var blevet anbragt i en umulig situation, som ikke tillod ham at arbejde videre med strukturændringerne som generaldirektør, og som departementschef var det blevet lige så umuligt, idet ministerens planlægningsafdeling langsomt havde overtaget Poul Hansens departementale område.

Det kan derfor forekomme ret malplaceret, når der på beretningens sidste side står, at Poul Hansen har haft »en noget særpræget opfattelse af sin stilling som departementschef i forhold til ministeren«. Alt dette foregik i sidste halvdel af 1980 og har for mig at se spillet en ikke uvæsentlig rolle, da man i begyndelsen af 1981 skulle tage stilling til forlængelse af Poul Hansens ansættelse som generaldirektør.

Jeg ville nævne et forhold mere, men jeg kan se, at den gule lampe lyser, og det må jeg så tage ved en senere lejlighed. Jeg kan sige, at vi fra SFs side kan støtte – nu får jeg ikke min konklusion med, men det må jeg tage i næste omgang – det dagsordensforslag, som er fremsat af hr. Ole Espersen m.fl.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg vil bede medlemmerne om så vidt muligt at henvise til sidetal, når der citeres fra beretningen fra kommissionsdomstolen. Det vil være en vældig støtte for referenterne, da det er en beretning på 1.000 sider.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne takke justitsministeren for hans redegørelse og ganske særligt pege på justitsministerens betragtninger over de betingelser, der skal være opfyldt, både de objektive og de subjektive betingelser, for at ifalde ansvar efter ministeransvarlighedsloven.

Jeg mener, det er meget på sin plads at få denne præcisering på baggrund af kommissionsdomstolens betragtninger over visse trafikministres korte funktionsperiode.

Jeg skal ikke gennemgå dette meget omfattende materiale, det er aldeles unødvendigt. Det er tilstrækkeligt at notere sig, at kommissionsdomstolens beretning indeholder en om-

[Niels Helveg Petersen]

fattende dokumentation af en række kritisable forhold, mangelfuld styring osv. Men når alt er gjort op, må også jeg lægge meget vægt på konklusionerne i kommissionsdomstolens beretning både for så vidt angår ansvar for tjenestemænd og for så vidt angår ansvar for ministre. I denne forbindelse spiller de bevillingsretlige problemer en særlig rolle, og jeg lægger som andre ordførere stor vægt på, at kommissionsdomstolen på side 948 skriver, at den ikke har »fundet fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at de bevillingsretlige regler har været brudt«. Det er efter min mening kernen i sagen for folketinget.

Jeg skal gøre en enkelt bemærkning til det sidste afsnit på side 948, hvor kommissionsdomstolen siger:

»I den forbindelse har kommissionsdomstolen særlig hæftet sig ved, at folketinget uden indvendinger af nogen art godkendte P&Ts bidrag til tillægsbevillingslovsforslaget for finansåret 1979 med en overskridelse af driftsrammen på 252 mill. kr.«

Jeg vil gerne pege på, at man ikke bør drage for vidtgående konklusioner af denne sætning. Folketinget står i en uhyre akavet situation over for tillægsbevillingsloven. Der er tale om, at midlerne er brugt, pengene er udbetalt, og det forhold, at folketinget lader en bevilling gå igennem ved tillægsbevillingsloven uden indvendinger af nogen art, er ikke noget, der i juridisk forstand, i hvert fald ikke uden videre, kan bruges til at konkludere, at så er der hermed også eo ipso tale om, at ansvar ikke kan pådrages. Det ville være at drage for vidtgående konklusioner af den behandling, folketinget foretager af tillægsbevillingsloven. Hvis vi med hensyn til tillægsbevillingsloven virkelig skulle arbejde efter, at en godkendelse af en bevilling fritager for ansvar – sådan tror jeg heller ikke at kommissionsdomstolens beretning skal læses – så skulle vi på en helt anderledes omfattende måde, end det sker, behandle tillægsbevillingsloven.

Jeg har alene villet gøre den bemærkning, fordi jeg tror, at den formulering, der er anvendt her, måske i en anden sag kunne give anledning til misforståelser og til, at man drog for vidtgående konklusioner. Det kan være, at hele dette spørgsmål om tillægsbevillingslovens forhold til retligt ansvar fortjener at blive dyrket noget mere.

Det radikale venstre er jo ikke et af postpartierne. Det er jo socialdemokratiet og de fire regeringspartier, som alene har stillet denne forespørgsel. Jeg kan meddele, at det alene skyldes, at vi ikke er blevet indbudt.

På trods af at vi altså ikke er et af postpartierne, skal jeg meddele, at det radikale venstre agter at stemme for det af hr. Ole Espersen m.fl. fremsatte forslag om motiveret dagsorden.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Kendsgerningen er, at hvis man stemmer imod tillægsbevillingslovsforslaget, så tager man stilling til tingene. Det er der jo nogle medlemmer der har gjort i denne sag.

Det, jeg godt vil påpege, er, at man laver præcis det nummer, at man for kommissionsdomstolens vedkommende bruger som argument, at når folketinget har stemt ja til en tillægsbevillingslov, på trods af at man ved, at der er tale om grundlovsbrud, så må de andre være fritaget for en hvilken som helst form for ansvar. Den går altså ikke. Det er helt klart et politisk ansvar, og man har foretaget grundlovsbrud. Det fritager heldigvis, som hr. Niels Helveg Petersen påpeger det, ingen for ansvar.

Man anvender den argumentation, at man først siger: ja men bevares, folketingets flertal har begået grundlovsbrud, og så må alle de andre jo være fritaget. Bagefter siger man: ja men vi stemmer selvfølgelig ikke for en tillægsbevillingslov, uden at vi med sikkerhed ved, at vi kan drage folk til ansvar bagefter. Så har man hulheden i argumentationen, og derfor duer den ikke. Man bliver nødt til at holde sig til den øverste lov her i landet, der er grundloven.

Nør Christensen (CD):

Jeg vil gerne starte med at takke ministre- ne for den retsbelæring, hvis jeg må kalde det sådan, vi har fået, og for den optimistiske vurdering, vi fik af ministeren for offentlige arbejder. Jeg vil også gerne udtrykke min glæde over det materiale, vi har fået som grundlag for denne forespørgselsdebat, som jo drejer sig om, hvilke konsekvenser justitsministeren, økonomiministeren, ministeren for offentlige arbejder og finansmini-

[Nør Christensen]

steren agter at drage af beretningen fra kommissionsdomstolen vedrørende P&T.

Det er jo kendt, at det er en gammel sag, som vi tidligere har haft til forhandling her i Folketinget. I 1981 blev der fremsat et lovforslag af justitsministeren om en undersøgelse af forholdene vedrørende post- og telegrafvæsenet, men det forslag blev ikke vedtaget på grund af udskrivning af valg.

Igen, 22. januar 1982, blev lovforslaget fremsat af justitsministeren, og det fremgik af bemærkningerne, at regeringen fandt, at der burde nedsættes en kommissionsdomstol, der skulle undersøge og redegøre for de ledelses- og bevillingsmæssige forhold vedrørende post- og telegrafvæsenet med udgangspunkt i rigsrevisionens beretning af 6. august 1981. Undersøgelsen skulle særlig have til formål at klarlægge, om der forelå fejl eller, om man vil, forsømmelser, som kunne give anledning til, at et retligt ansvar på et senere tidspunkt søgtes gennemført.

Ved behandlingen af begge disse lovforslag gjorde centrum-demokraterne klart opmærksom på, at vi var enige i, at der skulle foretages en undersøgelse af visse forhold vedrørende post- og telegrafvæsenet, som vi fra CDs side lagde vægt på gik i gang så hurtigt som overhovedet muligt.

Den nuværende minister for offentlige arbejder, hr. Arne Melchior, gjorde også meget klart opmærksom på, at selvfølgelig skulle man undersøge, om et retligt ansvar kunne gøres gældende, men også om et ledelsesansvar skulle gøres gældende. Retten for en arbejdsgiver til at lede og fordele arbejdet er som bekendt tillige en pligt, og denne pligt og ret gælder ikke kun i det private erhvervsliv. Det gælder også inden for den offentlige sektor, og som man vil vide, følger der med pligt og ret også et ansvar.

Den 21. april 1982 nedsatte justitsministeren så kommissionsdomstolen med en højesteretsdommer som formand og to yderligere medlemmer, og 24. maj samme år blev der knyttet en advokat til undersøgelsen. Det fandt vi var absolut nyttigt og rimeligt begrundet.

Kommissionsdomstolens opgave var efter § 1 i loven at undersøge de ledelses- og bevillingsmæssige forhold i P&T med udgangspunkt i rigsrevisionens beretning og statsrevisorernes bemærkninger hertil. Herudover skulle undersøgelsen omfatte ledelses- og be-

villingsmæssige forhold i tiden efter 1980 og frem til lovens ikrafttræden, 23. marts 1982. Denne undersøgelse havde det ganske særlige formål at klarlægge, om der var sket fejl eller forsømmelser, som kunne give anledning til, at et retligt ansvar skulle søges gennemført.

Vi har således en bred formulering af domstolens opgaver, som jeg må gentage er blevet løst på absolut tilfredsstillende måde. Jeg må sige, at der har været tale om en grundighed, som er ud over alle grænser. Man kan ganske vist ikke tage antallet af personer, der er blevet afhørt, som udtryk for grundighed, men jeg synes alligevel, jeg vil nævne, at omkring 40 personer har været afhørt over et stort antal retsdage. Jeg synes, det er et aldeles strålende og perfekt arbejde, man har udført, og det er jo meget betydelige personer, der har været afhørt, bl.a. tidligere ministre og den tidligere generaldirektør.

De ledelsesmæssige forhold var bygget op efter en lov fra 1927, og styrelsen af P&Ts organisation har været fastlagt i to love fra 1927 og 1976. Ifølge den gamle lov fra 1927 styres P&T af en generaldirektør, der har den øverste ledelse af etatens drift og af nyanlæg, og endvidere står generaldirektøren og departementschefen direkte, altså umiddelbart, under ministeren for offentlige arbejder.

Jeg vil derefter beskæftige mig ganske kort med nogle af de konklusioner, som kan siges at være væsentlige.

De væsentligste kritikpunkter fra kommissionsdomstolen er følgende: bevillings- og forvaltningsretlige regler har været brudt. Altså igen et eksempel på, at der har været tale om fejl og forsømmelser. Videre: elementære grundsætninger for forsvarlig økonomisk styring af en stor virksomhed er blevet tilsidesat med deraf følgende merforbrug. Igen er der tale om fejl og forsømmelser. Kommissionsdomstolen konkluderer da også – det understreger jeg – at den personkreds, der på ansvarligt plan har medvirket i beslutningsprocesserne i generaldirektoratet i den årrække, der førte frem til den omkring 1980 foreliggende situation, bar ansvaret for, at opgaverne ikke blev løst på tilfredsstillende måde. Igen fejl og forsømmelser.

Mange andre steder i den omtalte kommissionsdomstolsrapport nævnes der mange problemer. Lad mig f.eks. nævne spørgsmålet om samarbejdsvanskeligheder mellem mini-

[Nør Christensen]

streng og generaldirektøren. Det hedder bl.a., at man talte forbi hinanden, eller, som det kaldes et andet sted, man talte i urbant sprog. Jeg havde nær sagt, at jeg tror, man slet ikke har talt sammen. Der har i hvert fald klart været tale om, at man absolut ikke talte sammen. Det er et gammelt CD-slogan, at vi er samtalens parti, og det kunne måske have været nyttigt, om man havde haft kendskab til dette slogan.

Jeg kan pege på andre steder i rapporten, f.eks. side 511 og side 512, hvor der tales med rigtig store bogstaver. Det fremgår heraf, at ministeren ikke var orienteret, og det er der al mulig grund til at udtrykke dyb beklagelse over. Vi har jo som bekendt en lov om ministeransvarlighed, som justitsministeren så fint og korrekt har redegjort for det, men en forudsætning for, at en minister kan gøres ansvarlig, bør vel være, at den til enhver tid siddende minister bliver orienteret om sagernes forløb. Det gælder væsentlige dele af hele denne sag, bl.a. spørgsmålet om de meget store overarbejdsbetalinger til enkeltpersoner, hvortil kommer et betydeligt fravær.

Beretningen fastslår på de samme sider, at der er tale om forringet arbejdsindsats og et svagt og ineffektivt ledelsessystem. Ja, det tør efter vores opfattelse nok siges at være tilfældet, og vi mener i CD, at det er stærkt kritisk.

Heldigvis skifter tiderne, og jeg finder virkelig god anledning til i dag at konstatere, at effektiviteten igen er på højt plan inden for post- og telegrafvæsenet. Det er afgørende vigtigt, at dette serviceorgan fungerer så godt som muligt, at posten kommer hurtigt frem, og at postens kunder ikke unødigt tvinges over til forsendelsesformer, som er stærkt fordyrende for kundekredsen.

På baggrund af min sidste bemærkning vil jeg benytte lejligheden til at sige, at det har været afgørende for CD, at vi fik foretaget disse undersøgelser, men det er også afgørende for CD, at vi er parat til at drage den nødvendige lære af disse undersøgelser. Vi mener hos centrum-demokraterne, at vi først og fremmest må se fremad, at vi må lære af de fejl, som er blevet begået. Det betyder ikke, at vi lukker vore øjne for det, der er sket, men jeg vil understrege, at det for os er afgørende altid at se fremad. Måske ligger der også et politisk ansvar i bredere forstand. Formålet med lovændringen i juni 1976 var

at indføre mere moderne og demokratiske ledelsesformer. Det kan jeg bestemt ikke være uenig i, al den stund den gamle lovgivning stammede helt tilbage fra 1927. Men måske har der været et lidt for stærkt politisk ønske om at fremme en sag, som ikke var tilstrækkelig moden. Det er meget godt at ville forandre, men en så voldsom ændring burde måske have haft lidt mere tid til modningsprocessen.

Når jeg kunne have ønsket mig lidt mere tid, skyldes det bl.a., at det er en kendt sag, at et mindretal tyranniserede de andre ansatte, jeg havde nær sagt med, som vi tidligere har udtrykt det, buksevand eller med trusler, som var endnu værre. Der skulle måske have været brugt mere tid på at neutralisere dette talmæssigt næsten ligegyldige mindretal til fordel for flertallet, som vi i CD klart erkender har udført sit arbejde på en sober og god måde. Dette flertal blev i sin tid tyranniseret af de såkaldte kinesere, der åbenbart ikke kunne få job af tilpas slendrianagtig type.

Jeg skal afslutningsvis sige, at det dagsordensforslag, som er fremsat af hr. Maisted, kan jeg naturligvis ikke stemme for.

Min sidste bemærkning skal være, at med den beretning, vi her har fået, mener vi i CD at tingene er gjort op.

Lenger (VS):

Det ville være synd at sige, at beretningen om den såkaldte postskandale har bragt noget epokegørende nyt for dagen.

Kommissionsdomstolen konkluderer, som man kunne forvente, at der er tre hovedårsager til den mængde af problemer, som opstod i forbindelse med postvæsenet omkring 1980, og som for en stor dels vedkommende havde deres rod flere år tilbage i tiden. Domstolen peger på et manglende og svigtende informations- og rapporteringssystem, et svagt og ineffektivt ledelsessystem samt en forringet arbejdsindsats, udtrykt som en lav produktivitet.

Bag konklusionerne aner man en modvilje mod demokratiske ledelsesformer og faglige organisationer, og det kan naturligvis være, at kommissionsdomstolens medlemmer har disse opfattelser, men det kan også være, at medlemmerne alene bygger på, hvad de har gravet frem og har hørt fra de afhørte vidner. Det ville jo være fint, men i så tilfælde havde

[Lønger]

det nok været rimeligt, om man i afhøringsfasen også havde inddraget f.eks. sikkerhedsrepræsentanter og tillidsfolk, der konkret havde kunnet belyse de håbløse arbejdsvilkår, de ansatte havde på postterminalen, bl.a. på grund af de mange tekniske problemer med postterminalen i 1980 og det store ressourceforbrug til folk, der bare overvågede andre, uanset om de var kinesere eller ej – kort sagt problemet med for mange høvdinge og for få indianere. Konklusionerne kan så at sige forudskikkes en smule gennem udvalget af vidner.

Når dette er sagt – også som et lidt surt opstød, for disse forhold blev nemlig draget frem af VS, alierede da domstolen blev nedsat i begyndelsen af 1982, og for så vidt allerede i 1980 – kan vi tilslutte os domstolens konklusioner med hensyn til det eventuelle retlige ansvar, herunder spørgsmålet om eventuelle disciplinærsager. Men dermed være altså ikke sagt, at det er noget epokegørende nyt, der er kommet frem.

Det hele er, som vi også dengang forudså, i væsentligt omfang en gentagelse af rigsrevisionens beretning, som fik VS til at stemme imod, at kommissionsdomstolen overhovedet blev nedsat.

Vel er der begået fejl i hobevis, men det er næppe muligt at drage enkeltpersoner til ansvar. Det nærmeste, kommissionsdomstolen kommer det, er at sige, at answeret ligger hos den personkreds, der har medvirket i beslutningsprocesserne. Nærmere kan vi heller ikke komme det, og der kan jo ikke rejses sag mod en personkreds. Sagt på en anden måde: heller ikke VS kan pege på en eller flere navngivne personer og sige, at i denne eller hin situation skulle han have handlet anderledes. Fejlskøn og fejlprioriteringer er ikke tilstrækkeligt grundlag for at rejse sag. Det nærmeste vi kommer en præcis anklage, der kan rejses med en nogenlunde entydig adresse, er bruddet på de forvaltningsretlige regler i forbindelse med arbejdstidsberegningssystemet. Dette forhold er til gengæld ikke alvorligt nok til at drage nogen til ansvar.

Vi står altså i et dilemma: nok er der på den ene side begået fejl, men på den anden side kan vi ikke drage nogen til ansvar. Det ser umiddelbart ikke blot ud som et dilemma, men måske også som en modsætning, men der er alligevel den logiske sammenhæng, at det ikke er tilstrækkeligt for at kun-

ne straffe folk, at de har begået en fejl. Det skal også være en fejl af en vis grovhed. Med grovhed tænkes ikke her på, om beløbet er stort eller lille, men om fejlen ud fra beslutningstagerens forudsætninger på beslutningstidspunktet var grov.

Vi er egentlig ganske trygge ved den del af vores retssystem, der går ud på, at man ikke kan straffe folk i tide og i utide, og dermed generer det ikke os at være med til at konkludere, at der hverken skal rejses tiltale mod nogen eller rejses nogen disciplinærsag. På det foreliggende grundlag mener vi, at det ville være yderst betænkeligt at drage nogen retligt til ansvar eller bare forsøge på det.

I den forbindelse har der i den offentlige debat, også her i dag, været rejst spørgsmålet, om det virkelig kan være rigtigt, at en minister ikke er ansvarlig allerede fra den dag, han eller hun tiltræder.

Hertil vil jeg gerne sige, at efter vores mening er ministeren naturligvis ansvarlig straks fra sin tiltræden, ingen tvivl om det. Men det indebærer ikke, at man kan rejse en rigsretssag dagen efter. Det, der må være afgørende, er, om ministeren i sin embedsførelse tager de skridt og initiativer, som på det foreliggende beslutningsgrundlag er nødvendige for at få løst et bestemt problem. Hvis ministeren gør det, er det ganske vist fortsat ministerens ansvar, hvis en bestemt fejl fortsætter i nogen tid endnu, men ministeren kan ikke straffølges for den periode, der går, før fejlen er rettet, for nu at sige det lidt banalt.

Det vil altså sige, at vi tilslutter os den udlægning af teksten, justitsministeren har givet i dag. Egentlig burde det ikke være så svært at forstå, at der selvfølgelig i et retssystem er et område mellem den begåede fejl og det decideret strafbare område.

Derimod er folketingsret naturligvis forpligtet til at forsøge at pege på nogle fejkilder. Her tænker vi ikke på personer – det er os som sagt inderlig ligegyldigt – men derimod på de fejl i systemet, som kan forårsage den slags fejl. Det er naturligvis primært for at undgå tilsvarende fejl i fremtiden. Det vil jeg gerne ganske kort give et vist bidrag til. Det er nødvendigt at se den økonomiske styring af postterminalen i det lys, at det alt i alt var yderst begrænset, hvad der op gennem 1960'erne var af styringssystemer. Blev et projekt dyrere, gjorde det ikke alverden. Fordyrelser som følge af udskydelser og nedskæ-

[Lenger]

ringer blev først et problem i løbet af 1970'erne, da nedskæringerne satte ind; først da oplevede vi begrebet fordyrende besparelser. Styrings- og kontrolsystemerne var på det tidspunkt slet ikke gearet til disse situationer. Det kan vi konstatere, men det kan vi for så vidt ikke laste nogen for.

Vi kan også konstatere, at rigsrevisionens praksis med at afgive beretning ved afslutningen af de enkelte projekter blev et problem i denne sag, og at der nok må gennemføres en anden praksis fremover. Men det nytter ikke at være bagklog. Hånden på hjertet: hvem her i salen eller uden for denne sal kunne have forudset, at rigsrevisionens praksis kunne blive et problem, før denne konkrete sag kom frem? Næppe mange, og derfor kan man heller ikke tillade sig at være bagklog og kræve hoveder på sølvfade bagefter.

Da folketinget behandlede loven om at nedsætte kommissionsdomstolen, sagde fru Jytte Andersen som ordfører for socialdemokratiet, at den skulle genskabe tilliden til offentlige institutioner. Det håb kan vi godt dele, i hvert fald for så vidt som der er grund til at have tillid til offentlige institutioner. Jeg mener ikke, at tilliden nødvendigvis er genoprettet med den beretning, der ligger nu, næppe heller med afslutningen af sagen, der formentlig sker, uden at nogen tiltales eller lignende. Derfor er det af helt afgørende betydning, at folketinget i forbindelse med afslutningen af sagen når frem til nogle ændringer, så vi med god samvittighed kan sige, at dette ikke kan ske igen.

I den forbindelse vil jeg gerne sige, at jeg var lidt skuffet over den tale, ministeren for offentlige arbejder holdt i dag. Den var oratorisk selvfølgelig meget underholdende, men det var egentlig begrænset, hvad der var af faktiske oplysninger i den. Jeg opfatter det mere som en af den slags taler, man måske kunne holde, hvis der skulle indvies en ny vej over et vadede med efterfølgende overklipping af en rød snor og hornmusik.

På den baggrund synes jeg, at hr. Ole Espersens forslag om motiveret dagsorden løser lidt op for den tomhed, man sidder tilbage med efter at have hørt ministeren for offentlige arbejder. Hr. Ole Espersens forslag giver os mulighed for at beskæftige os med sagen i et lidt andet lys ved, at udvalget for forretningsordenen kan se på, hvordan noget

lignende helt konkret kan undgås, og det gennem mere kontante foranstaltninger end blot og bart de forsikringer, som ministeren for offentlige arbejder kan give.

Med disse bemærkninger kan VS anbefale, at der ikke rejses tiltale mod nogen, og i øvrigt kan vi anbefale hr. Ole Espersens forslag om motiveret dagsorden.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at udtrykke min glæde over, at vi har fået denne debat. Jeg mener, det er overordentlig væsentligt i et frit og åbent samfund, at vi også tager debatter om forhold i den offentlige administration, som er gået skævt.

Jeg vil også takke ministre for de rede- og redegørelser, vi har fået. Især vil jeg takke justitsministeren for det, han sagde om ministeransvarlighedsloven. Jeg mener, det er væsentligt at få fastslået, at ansvaret indtræder, samtidig med at ministeren tiltræder sit embede. Jeg mener også, det er væsentligt, hvad ministeren senere kommer ind på, nemlig de subjektive betingelser, at ministeren har haft den fornødne tid til og rimelig mulighed for at blive gjort bekendt med eller for selv at gøre sig tilstrækkelig bekendt med et sagsområde og den eller de sager, som giver anledning til, at der rejses spørgsmål om retligt ansvar for ministre. Jeg mener, der her er sagt noget overordentlig væsentligt i denne sag, som jeg 100 pct. kan tilslutte mig.

Jeg vil også takke for den meget fyldige beretning, vi har fået. Den er ikke alene omfattende, men også både grundig og dygtig. Det har til gengæld ikke været fornøjelig læsning. Det har været trist at måtte konstatere de fejl og forsømmelser, der er begået, og her er jo ikke blot tale om rutiner, der ikke er fulgt, men også om regler og bestemmelser, der er blevet overtrådt.

Man magtede ikke at indføre loven af 1976. I stedet medførte forsøget på at gennemføre loven ineffektivitet. Man magtede ikke at tilvejebringe nødvendige økonomiske styringssystemer, og et nyt arbejdstidsberegningssystem i brevomdelingstjenesten førte ganske enkelt til, at der blev bestilt mindre. Og ibrugtagningen af den nye postterminal skabte forringet arbejdsindsats. Planlægningen og styringen af byggeriet af postterminalen var kritisabel: der blev udbetalt overar-

[Kofod-Svendsen]

bejdsbetaling, selv om den normerede arbejdstid rent faktisk ikke var overskredet. Her var der sket brud på forvaltningsretlige regler. Det er virkelig tragisk at læse om fraværsprocenter på 45 og 51. Og der er tale om et merforbrug af driftsudgifter i forhold til bevillingerne på finansloven.

Jeg synes, det er væsentligt, at disse kendsgerninger kommer frem i lyset. Jeg tror, det har stor præventiv virkning, at sådanne klare fejl og forsømmelser ikke blot bliver fejlet ind under gulvtæppet, men at de virkelig bliver kendt. Sådan skal det være.

Det er først og fremmest vores opgave at lære af det skete. Vi kan konstatere, at væksten i den offentlige sektor i 1970'erne skete uden den nødvendige styring. Vi har for godt et år siden behandlet en sag, hvor vi havde noget af det samme. Det var i dagpengesagen, hvor væksten, de øgede udbetalinger, skete uden styring af de ekstraløb, der blev udbetalt. Dette må ikke ske igen, og jeg tror, at de afsløringer, som her er sket, virkelig kan bruges til at opbygge de rigtige og nødvendige styringssystemer.

Det er det ene og for mig afgørende at få sagt her, og det mener jeg kommer godt og rigtigt frem i den af hr. Ole Espersen foreslåede dagsorden, nemlig at man netop i udvalget for forretningsordenen overvejer, hvad det, der her er kommet frem, bør give anledning til af yderligere drøftelser eller beslutninger. For mig er det afgørende, at vi her er konstruktivt fremadrettede, så det, der er sket, ikke gentages på et andet forvaltningsområde.

Når det gælder vurdering af fortidens forsyndelser, mener jeg, at kommissionsdomstolen på side 951 i beretningen fastslår noget væsentligt, som jeg tilslutter mig. Jeg vil med formandens tilladelse citere følgende:

»Beretningen indeholder endvidere ikke kritik af de *to finansministre*, hvis embedsførelse har været undersøgt af kommissionsdomstolen, nemlig Knud Heinesen og Svend Jakobsen.«

Længere nede står der:

»Det følger heraf, at en eventuel kritik mod trafikministrene navnlig må rette sig mod tilfælde, hvor de på det grundlag, som blev forelagt dem, burde have handlet anderledes. Kommissionsdomstolen har ikke påvist sådanne tilfælde, og i øvrigt fremgår det af beretningen og også disse afsluttende be-

mærkninger, at P&Ts orientering af trafikministeren ikke på alle områder har været ganske fyldestgørende, i enkelte tilfælde endog utilstrækkelig.«

Det, der her er sagt om ministrenes ansvar, finder jeg er en rigtig konklusion af det ting, der er blevet undersøgt i dette fyldige materiale. Jeg er enig i, hvad en ordfører tidligere har været inde på, at ikke på alle områder har informationen været ganske fyldestgørende, i enkelte tilfælde endog utilstrækkelig. Dette er stærkt kritisabelt og rejser det spørgsmål, om vi på andre områder kan komme ud for, at politisk ansvarlige ikke får forelagt det beslutningsgrundlag, de bør have. Så meget vil jeg sige om ministeransvarlighed, idet jeg tilslutter mig konklusionen på side 951.

Med hensyn til de ansatte i post- og telegrafvæsenet tilslutter jeg mig den konklusion, kommissionsdomstolen er kommet frem til på side 952:

»Kommissionsdomstolen har ikke fundet grundlag for at antage, at der kunne foreligge strafbart forhold for nogen af de ansattes vedkommende. Det samme gælder eventuelt erstatningsansvar.«

Jeg mener, at der her er gjort op med fortiden på en klar måde. Nu er det først og fremmest vores opgave at sikre, at gentagelse ikke finder sted, og det bliver hovedopgaven i udvalget for forretningsordenen at arbejde med dette overordentlig væsentlige spørgsmål.

Dohrmann (FP):

Lige siden den første debat blev rejst her i folkettingen om de skandaler, der vitterlig har fundet sted omkring postterminalen og på hele postvæsenets område, har det stået lysende klart for fremskridtspartiet, at de partier, der har været impliceret ved at have besat posten som trafikminister – de er som bekendt kommet fra mange forskellige partier – for alt i verden på tværs af partiskel ville dække over hinanden.

Den opfattelse, vi fik dengang, er blevet yderligere bekræftet ved de udtalelser, der er faldet her i dag. Alle erkender, at der er foregået uregelmæssigheder, oven i købet grove uregelmæssigheder, men ikke én har turdet tage ansvaret for det, ikke én vil placere noget som helst ansvar.

[Dohrmann]

Kun én person her i folketinget kan siges at have holdt sin sti ren. Det må jeg rose forhenværende trafikminister hr. Risgaard Knudsen for. Han tog konsekvensen. Han så, hvad det var for en mudderpøl, og hvor lidt støtte han kunne forvente fra folketings side til at få forholdene ændret. Hr. Risgaard Knudsen gik som bekendt af, og det synes jeg vitterlig vi på tværs af partiskel skal tage hatten af for, for den handling gjorde vel nok, at nogle, om ikke af lyst, så i hvert fald følte sig presset til at gå ind i denne sag for virkelig at få ændret nogle af disse forhold.

Hele debatten her i dag, hvor man står og læser op af beretningen fra kommissionsdomstolen og kommer med nogle citater fra det ene eller det andet sted, er en gang snak for ligesom at dække over det hele, få det hele begravet. Nu oplever vi minsandten, at en lang række partier ved hr. Ole Espersen fremsætter et dagsordensforslag, som har støtte fra regeringspartierne, og vi har hørt, at så galt VS og de radikale vil stemme for forslaget.

Der bliver fremsat et dagsordensforslag, der går ud på, at udvalget for forretningsordenen skal overveje, om beretningen om undersøgelsen af visse forhold vedrørende post- og telegrafvæsenet bør give tinget anledning til yderligere drøftelser eller beslutninger. Magen til gang udenomssnak tror jeg næsten ikke man kan blive udsat for. I mange, mange år har folketinget kendt forholdene. Man ved, hvad der er sket, man kender de store uregelmæssigheder, der er begået, og nu henviser man det bare til udvalget for forretningsordenen. Så kan man sidde og snakke lidt om det deroppe, og så ender det sandsynligvis med, at man kommer med en eller anden pæn udtalelse à la hr. Arne Melchior i retning af, at nu går det godt i postvæsenet.

Vi må konstatere i dag, at lighed for loven eksisterer ikke. Når en arme mand er så uheldig at glemme at tænde sin cykellygte eller rense sit fortovej for sne, skal ordensmagten nok være der. Men når man kommer op på et tilstrækkelig højt plan – her tænker jeg selvfølgelig på ministrene – renses folketinget hinanden. Det er noget, der har været fuld enighed om partierne imellem, lige siden pressen begyndte at afdække denne skandale. Hvis det så blot havde været den eneste sag, men vi har jo en dagpengeskandale liggende. Vi har en RF 2-sag, som man på samme må-

de prøver på at feje ind under gulvtæppet og simpelt hen rensvaske hinanden.

De ting, der foregår her, virker ikke befordrende for retsbevidstheden. Det er undergravende. Det viser, at bare man er placeret højt nok, bare man er medlem af et stort parti, som vel at mærke bør være et af dem, man i almindelig omtale kalder ansvarligt, så sker der ikke noget, uanset hvor meget man end har siddet og sovet eller simpelt hen ikke har haft overblik over de ting, man har haft med at gøre. Det er flovt, og det er undergravende for retsbevidstheden.

Må jeg så sige til trafikministeren, at jeg synes også, det var en meget underholdende tale. Den havde ikke ret meget med forespørgselsdebatten som sådan at gøre.

Ministeren er så glad for, at der er orden i postvæsenet, og prøver ligesom på at tage æren for det. Ja men vi glæder os alle sammen over, at det går bedre med postudbringningen. Men hvis man tager æren, må man også tage ansvaret. Jeg står her med Berlingske Tidende fra i dag, og der står, at i går lå der 268.000 udenlandske breve over, og i fredags lå der 450.000. Min bemærkning skal forstås således, at hvis ministeren vil have æren for de positive ting, der er sket, så må ministeren også have ansvaret for de fejl og de forsømmelser, der åbenbart foreligger her. Det var altså 450.000 udenlandske breve, der lå over i fredags.

Jeg vil ikke sige mere, blot slutte med endnu en gang at sige, at det er beskæmmende, at vi ikke har lighed for loven her i Danmark. Denne sag og de ord, der er faldet her i dag, og som sandsynligvis bliver afsluttet med, at hr. Ole Espersens dagsordensforslag bliver vedtaget, virker undergravende for retsbevidstheden. Vi har ikke lighed for loven.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det ville være rart, om man kunne have sagt, at man lyttede med en ganske særlig interesse til hr. Dohrmann. Jeg siger udtrykkeligt, at det ville have været rart, om man kunne sige det, men det kan jeg desværre ikke.

Jeg kan ikke dele mange af de synspunkter, hr. Dohrmann fremkom med. Det er den sædvanlige lektie fra den kant. En byge af,

[Nør Christensen]

jeg havde nær sagt frækheder og uforskammetheder vælter ned fra fremskridtspartiets side.

Man hører ikke engang efter, hvad der bliver sagt, og det er endnu mere beklageligt. Jeg hørte bl.a., at hr. Dohrmann sagde, at ministeren for offentlige arbejder havde taget æren. Jeg hørte det stik modsatte. Jeg ved ikke, om hr. Dohrmann er i stand til at citere, på hvilken måde ministeren tog æren, men o.k., man kan forvente alt fra den kant.

Det er ikke det, der bringer mig herop. Det, der bringer mig på talerstolen, er den nedladende holdning, hr. Dohrmann har til et af folketingets udvalg. Jeg synes, det er intet mindre end en direkte uforskammethed at sige, at folketinget bare henviser sagen til udvalget for forretningsordenen. Det er nedladende. Det er en frækhed. Det er en uforskammethed.

Det er det samme for så vidt angår bemærkningen om at dække over hinanden: det er en frækhed. Det er nedladende, og det er uforskammet. Vi står her med en beretning, der fylder omkring 1.000 sider, og som klarlægger fejl og mangler, og hr. Dohrmann tillader sig at sige, at der er nogle, der dækker over hinanden.

Kunne vi, hr. Dohrmann, ikke få en forklaring på de påstande, man her fremkommer med? Det ville være nyttigt, men jeg forventer det naturligvis ikke, for hr. Dohrmann er ikke i stand til overhovedet at høre efter.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Hr. Dohrmann er vist et af de ganske få mennesker i dette land, der kunne finde på at beskyldte VS for at være sammenspist med regeringspartierne og socialdemokratiet.

Jeg vil gerne høre, hvad det egentlig er, hr. Dohrmann mener folketinget skal gøre. Jeg forsøgte faktisk meget opmærksomt og flittigt ind imellem alle skældsordene fra hr. Dohrmanns side at finde ud af, hvad det er, hr. Dohrmann foreslår folketinget skal gøre, og jeg vil da gerne bede hr. Dohrmann om at komme herop og fortælle, hvad hans forslag er.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Det skal jeg meget gerne svare VS på og også gerne indrømme, at det burde jeg have sagt straks.

Vi har en række ministre, og vi har en ministeransvarlighedslov. Disse ministre har selvfølgelig ansvaret inden for hver deres område. Og hvis der sker uregelmæssigheder, skal ministrene selvfølgelig stå til ansvar for de ting, der forekommer, og det er det, folketinget sørger for ikke sker. Som eksempel nævner jeg, at hvis en almindelig borger i dette land begår selv den mindste forseelse, så falder fars hammer, og så går retsmaskineriet i gang. Men kommer man højt nok op, så renvasker man hinanden. Det er nøjagtigt det, der sker – og det er også et svar til CDs ordfører, som nævner, at jeg har talt nedladende om udvalget for forretningsordenen – ved at henvise en sådan sag til udvalget for forretningsordenen, nemlig at partifæller sidder og vurderer partifæller. Det stoler jeg i hvert fald ikke på, og jeg føler mig yderst utryg ved det. Jeg synes, folketinget over for offentligheden i det mindste burde have ladet de ministre, som har haft ansvaret i de pågældende perioder, få deres sager vurderet, selvfølgelig ikke af folketinget, men af instanser uden for dette hus. Så kunne både folketinget og befolkningen have følt sig langt mere trygge end nu, hvor det ender med, at det hele bliver begravet, uanset hvor meget man har accepteret af forsømmelser og uregelmæssigheder.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Nu nævnte hr. Dohrmann ikke rigsretten, men talte om, at de tidligere ministre skulle have deres sager vurderet af instanser uden for dette hus.

Jeg vil gerne spørge hr. Dohrmann, om det er rigsretten, han tænker på, eller om det er andre instanser uden for dette hus. Kommissionsdomstolen er for så vidt også en instans uden for dette hus. Det var det første, jeg gerne ville spørge hr. Dohrmann om.

Det andet, jeg vil spørge hr. Dohrmann om, er: hvad skal disse tidligere ministre egentlig anklages for?

For det tredje vil jeg gerne spørge, om hr. Dohrmann ikke anerkender det princip, som vi i øvrigt har, og som er et udmærket princip, nemlig at man ikke rejser tiltale mod

[Lenger]

folk, medmindre der er en rimelig udsigt til, at man kan få dem dømt.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Jeg blev ikke engang skuffet, for jeg var godt klar over, at hr. Dohrmann ikke er i stand til at høre efter, og at han langt mindre er i stand til at svare for sig, når han har fortalt sig.

Men så bliver jeg nødt til at prøve én gang til efter den gamle regel om, at ting skal siges hundrede gange, så bliver de hørt af 10 og forstået af 1; det kan selvfølgelig blive en langvarig debat, inden vi kommer frem til det resultat, men vi kan da forsøge.

Vil hr. Dohrmann bekræfte, at han fra folketingets talerstol har sagt, at vi bare henviser til udvalget for forretningsordenen, og at det er en frækhed, og at det er en nedladende holdning at udtale sig over for et af folketingets udvalg?

Og vil hr. Dohrmann nærmere forklare, hvad hr. Dohrmann mener med udtrykket, at »folketingsmedlemmer dækker over hinanden og renvasker hinanden«?

Hr. Dohrmann nævnte, men han undlod med vanlig elegance at svare på det, at ministeren for offentlige arbejder har taget æren. Vil hr. Dohrmann ikke være så rar at henvise til, hvornår det er sket? Det er i hvert fald ikke sket i dag. Det må åbenbart være sket på et andet tidspunkt og et andet sted end her i folketingssalen. Men jeg går ud fra, at vi henholder os til den debat, vi er i gang med.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Vedrørende det sidste vil jeg sige følgende: På samme måde, som en ansvarlig minister skal stå til ansvar for forkerte ting, der bliver begået, skal ministeren efter min opfattelse også have æren for de positive ting. Ministeren lagde da ikke skjul på, hvilke positive ting han mente der var foregået i den sidste tid, og jeg sagde i øvrigt, at også jeg fandt det vældig positivt. Men på den anden side nævnte jeg også de breve, som henlå, og som jo fortæller, at ikke alt tilsyneladende er fuldkommen i orden endnu. Og det er selv-

følgelig også ministerens ansvar at få de ting bragt i orden.

Jeg vil gerne gentage, at jeg sagde: man henviser det bare til udvalget for forretningsordenen – det skal jeg ikke lægge skjul på – og min anke imod, at man gør det, er selvfølgelig, som jeg sagde – og det er igen en gentagelse – at partifæller sidder og vurderer partifællers indsats eller mangel på samme. Og det stoler jeg ikke på.

Dernæst til hr. Lenger: jeg synes, det var betryggende, hvis de ministre, som har siddet i den pågældende periode, blev stillet for en rigsret.

Lad mig i samme forbindelse sige, at vi selvfølgelig stemmer for hr. Maisteds dagsordensforslag, hvis det ellers kommer til afstemning. Men jeg skulle kende folketinget og den sammenspiste forsamling herinde, hvor man på tværs af alle partiskel hænger sammen som ærtehal, når det er sådanne ting, det drejer sig om, dårligt, om man ikke ved at sætte hr. Ole Espersens dagsordensforslag til afstemning først undgår at komme til at tage stilling til hr. Maisteds dagsordensforslag, for så er sagen jo fuldkommen: så kommer det dagsordensforslag, hr. Maisted har stillet, ikke engang til afstemning. Men det er jo blot en yderligere bekræftelse på, at man lige fra socialdemokratiet over regeringspartierne og ned til VS er enige om, at denne sag skal syltes og skal begraves i udvalget for forretningsordenen.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Der er næsten ingen grænser for, hvad man skal høre på. Jeg må vist sige til hr. Dohrmann, at det er det rene vrøvl fra hans side. Det er måske ikke ulejligheden værd at beskæftige sig med hr. Dohrmann det øjeblik, jeg gør det, men alligevel.

Lad os nu begynde bagfra i den forbindelse. Hvis man gør brug af den regel, der har været gældende, jeg ved ikke hvor lang tid, at formanden skønner over, hvilken dagsorden der har mulighed for at blive vedtaget, og sætter den til afstemning først, er det udtryk for, at vi er sammenspiste, og at vi hænger sammen som ærtehal. Sikke noget gudbenådet vrøvl, hr. Dohrmann!

Dernæst er der spørgsmålet om, hvad dette ting skulle foretage sig. Hvad er det, hr.

[Hagen Hagensen]

Dohrmann vil? Indtil nu har han været på talerstolen, jeg ved ikke hvor mange gange, uden at sige, hvad det var, vi skulle, for han bidrager jo ikke til det. Dette ting har i dag ønsket at undergive kommissionsberetningen en nøjere vurdering i udvalget for forretningsordenen. Hvad ville der ske, hvis man ikke gjorde det? Skulle det slutte her i dag? Er det det, hr. Dohrmann vil? Han bidrager jo ikke til noget som helst – overhovedet ikke. Jeg tror, hr. Dohrmann skal tænke sig om flere gange, før han går på talerstolen næste gang, hvis han overhovedet venter, at nogen af os vil høre på ham.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg vil gerne have mig frabedt, at vi i VS skulle være sammenspiste med socialdemokratiet eller regeringspartierne. Vi har vurderet denne sag på baggrund af de oplysninger, vi har, og vi har vurderet det ud fra de retsprincipper, som vi mener skal gælde ikke blot for os selv, men også for vores politiske modstandere, og vi har konkluderet, at der ikke er grundlag for at rejse tiltale mod nogen. Derfor vil jeg også gerne have mig frabedt det udtryk, at »partifæller vurderer partifæller«. VS har ikke nogen tidligere trafikministre at vurdere, vi er heller ikke partifæller med hverken regeringspartierne eller socialdemokraterne.

Men nu kom vi altså så langt med hr. Dohrmann, at han mener, det er en rigsretssag, der skal rejses. Må jeg så spørge for det første: hvad er det, trafikministrene skal anklages for? Og for det andet: har hr. Dohrmann egentlig tillid til rigsretten? Hvis hr. Dohrmann har tillid til rigsretten, vil jeg gerne spørge ham, hvorfor han har det – halvdelen af rigsrettens medlemmer er jo valgt af folketinget.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Hr. Lenger gjorde bl.a. en bemærkning om, at beløbets størrelse ingen rolle spillede, når man tog hensyn til, hvordan man skulle gribe sagerne an med hensyn til strafansvar osv. Det er et nyt retsprincip, hr. Lenger her indfører, men det gælder også kun for den offentlige sektor.

Der er skrevet en glimrende artikel i Børsens Nyhedsmagasin den 16. september 1985, og dér citerer jeg fra:

»Postskandalen har kostet skatteborgerne mindst 1 mia kr. i ledelsesmæssig slendrian. Utallige kontrolinstanser opdagede ikke, at P&T i en snes år blev uhyre svagt ledet.

Den kommissionsdomstol, der har set på postskandalen, peger i sin beretning på 959 sider på hundredvis af fejl og forsømmelser. Ikke blot hos postvæsenet, men også i regering, trafikministerium, finansministerium, folketingets finansudvalg og rigsrevisionen.«

Og man slutter:

»Særdomstolens beretning er, som Funch Jensen...« – som er leder af den – »... påpeger det, ikke bindende, og det må formodes, at flere af dens konklusioner vil blive debatteret heftigt. I virkeligheden siger særdomstolen til folketinget, at det selv et langt stykke er ansvarligt for administrativt kaos og manglende politisk styring. Det kunne blot have valgt bedre ledere til P&T og øvet en bedre politisk kontrol.

Nu spørger mange så: Hvad vil folketinget gøre ved de ansvarlige?«

Svaret er jo givet i dag: Intet!

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg vil gerne svare hr. Hagen Hagensen – jeg har ikke datoen, så det vil jeg ikke hænges op på, selv om det nok er det eneste, hr. Hagen Hagensen bagefter kan komme og bebrejde mig – at det i henhold til den sidste ændring af forretningsordenen er op til formanden at lade de dagsordensforslag, der bliver fremsat, komme til afstemning i den rækkefølge, han ønsker det. Denne ændring blev vedtaget, fordi et flertal herinde mente, det var forkert, at man gang på gang oplevede, at mindretal fik deres dagsordensforslag syltet ved, at der simpelt hen blev fremsat nogle afværgedagsordensforslag. Det er nøjagtigt det, der sker i denne sag: et stort flertal står bag hr. Ole Espersens dagsordensforslag, og derved afskærer man jo hr. Maistedes forslag fra at komme til afstemning, og det er ikke videre demokratisk. Men det ville da glæde mig meget, hvis det virkelig i dag bliver således, at hr. Maistedes forslag først kommer til afstemning, og så er det rigtigt, at nogle af de ting, jeg har sagt her i mit sidste

[Dohrmann]

indlæg, er forkerte. Det ville være yderst demokratisk, om formanden skønnede, at hr. Maistedes forslag om motiveret dagsorden først kom til afstemning, også af en anden grund: hvis hr. Maisted ikke havde rejst denne forespørgselsdebat, føler jeg mig også temmelig overbevist om, at heller ikke forespørgslen fra hr. Ole Espersen og hr. Hagen Hagensen m.fl. var blevet rejst, for det er ikke just en sag, man har været videre interesseret i at bore i.

Ministeren for offentlige arbejder (Arne Melchior):

Hr. Maisted har været heroppe et helt antal gange for at tale grundlovens sag. Personlig har jeg ikke kunnet tage hr. Maisted som ridder af grundloven særlig alvorligt, og jeg kan slet ikke indse, at han har tilført debatten på dette område noget af betydning.

Hr. Maisted henviste til, hvad højesterets-sagfører Søby havde talt om, nemlig private firmaer kontra det, der foregik i P&T i visse år. Ja men det var ikke noget svar til mig fra hr. Maisted, som han forsøgte at give det udseende af, for jeg har ikke sammenlignet private firmaer med P&T. Det, jeg talte om, var det normalt gode samarbejde mellem P&T og andre offentlige styrelser og en lang række dygtige og kompetente private virksomheder. Det var det, jeg talte om, og det har intet at gøre med det, som hr. Maisted anvendte som svar på denne bemærkning.

Hr. Hagen Hagensen havde et hjertesuk, som jeg har al forståelse for, sammen med den morsomhed, at P&T også betyder noget i retning af »lige nu«. Ja, det skal være lige nu – det er jeg enig i. Denne bemærkning fra hr. Hagen Hagensen giver mig anledning til at sige, at det ikke med disse 100 pct., som jeg gerne ville opnå, kan loves, at der ikke i begrænsede perioder og i begrænsede områder vil kunne ske fejl, nemlig ved fortsatte tilpasninger og omlægninger af postnumre og andet. Det skal være så lidt som muligt, og det skal være så kortvarigt som muligt, men det vil være umuligt at love, at det aldrig vil ske, eller at det slet ikke vil ske. Men jeg lover til gengæld, at P&T og jeg selv tager hr. Hagen Hagensens hjertesuk alvorligt.

Til sidst må jeg sige til hr. Dohrmann, at jeg ikke har spor imod, at hr. Dohrmann knytter betegnelsen »underholdende« til det

indlæg, jeg bragte heroppefra. Hvorvidt mit indlæg havde noget med forespørgslen at gøre, kan være en smagsag. Jeg har ikke fundet det som min opgave at genfortælle historien om denne kommissionsdomstols tilblivelse eller at give et resumé af, hvad der står i den, for det står jo netop i den, og det har hr. Dohrmann så tydeligt læst. Derfor gik jeg ud fra, som jeg også sagde – og jeg tror stadig væk, det holder stik – at det både for folketingets medlemmer og for befolkningen er meget væsentligere i dag fremfor en gentagelse af, hvad der har været omtalt i bladene allerede i foråret, da kommissionsdomstolens beretning udkom, at få at vide, om vi så har gjort noget ved det siden da, hvordan situationen er i dag, og det synes jeg var vigtigt nok til at dvæle ved.

Hvad angår æren og ansvaret, har hr. Nør Christensen svaret. Jeg har ikke taget æren for noget som helst, hr. Dohrmann. Jeg har derimod vedkendt mig ansvaret, men der er ikke noget særligt ansvar for en enkelt dagsforsømmelser. Resultaterne må ses i det mindste over uger eller måneder, og dér er kvaliteten altså af den art, som jeg har beskrevet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Ole Espersen (S), Hagen Hagensen (KF), Svend Erik Hovmand (V), Nør Christensen (CD) og Kofod-Svendsen (KrF) (se foran)

vedtoges med 104 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) mod 4 (FP og FD).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Maisted (FD) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 19:

Forslag til folketingsbeslutning om folketingets ombudsmands beretning for året 1984.